МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Формування державної політики в напряму розвитку приватної освіти в Україні»

Здобувача вищої освіти ІІ курсу, групи МПА-23-1,
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування,
освітньої програми «Регіональне управління та самоврядування»

_____ Янбиха Андрія Станіславовича
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Близнюк Андрій Станіславович, д.н.держ.упр., доцент, професор кафедри

Керівник освітньо-професійної програми _____ Близнюк Андрій Станіславович, д.н.держ.упр., доцент, професор кафедри

Допущено до захисту за рішенням кафедри менеджменту та публічного управління протокол від «4» лютого 2025 № 13

Завідувач кафедри менеджменту та публічного управління _____ Гусятинський Микола Володимирович, к.т.н., доцент

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 13 04.02.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки 25.01.2025 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту добре / 82 бали 11.02.2025 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ І. А. Варшавець
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ М. В. Гуляницький
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О. І. Васильєва
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ І. Г. Канцур
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		Я. Л. Варшавець М. В. Гуляницький О. І. Василєва І. Т. Канцур Ю. І. Сичко
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	21		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	41		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	82		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
82	B	4	12.02.25	Я. Л. Варшавець М. В. Гуляницький О. І. Василєва І. Т. Канцур Ю. І. Сичко

Оцінка за 100-бальною	Оцінка за шкалою	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Кафедра менеджменту та публічного управління
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма «Регіональне управління та самоврядування»

Затверджую
В. о. завідувача кафедри менеджменту та публічного управління
_____ А. С. Близнюк
«10» січня 2024 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Янбиху Андрію Сергійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Формування державної політики в напряму розвитку приватної освіти в Україні»

Затверджена наказом ректора від 09.01.2024 Наказ № 19

2. Строк здачі закінченої роботи 03.02.2025

3. Цільова установка визначення рекомендацій щодо напрямів удосконалення державної політика у сфері освіти

Мета роботи дослідження полягає в обгрунтуванні теоретико-правових засад формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні, аналіз сучасного стану та формуванні можливих напрямів реформування системи державного управління приватної освіти.

Об'єктом дослідження механізми реформування державної політики управління розвитком у сфері приватної освіти

Предметом дослідження теоретико-методологічні засади формування державної політики розвитку приватної освіти

4. Вихідні дані до роботи Закони України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, які регулюють питання державної політики у сфері надання адміністративних послуг, монографії з досліджуваної проблеми, публікації в наукових періодичних виданнях, матеріали офіційних сайтів органів державної влади України та провідних країн світу, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, довідкові й статистичні матеріали тощо

5. Перелік графічного матеріалу Таблиця 2.1 Структура закладів освіти України за рівнем освіти та формою власності у 2023 році; Таблиця 2.2 «Темпи зростання кількості організацій приватного сектору освіти в Україні у 2015-2022 роках.; Рис. 2.1. Динаміка питомої ваги збиткових приватних закладів освіти у розрізі освітніх рівнів у 2015 – 2021 роках; Рис. 2.2. Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної дошкільної освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.; Рис. 2.4. Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної початкової освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.; Рис. 2.6. Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної професійно-технічної освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.; Рис. 2.7. Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної фахової передвищої та вищої освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.; Рис. 2.20. Інтегральний індекс рівня розвитку приватної освіти у розрізі освітніх рівнів; Рис. 2.9. Інтегральний індекс рівня розвитку приватної освіти у розрізі областей; Рис. 2.14. Концептуальна модель формування державної політики розвитку приватної освіти Рис. 1.1. Функціональна модель взаємодії складових системи освіти у процесі забезпечення права на здобуття освіти; Рис. 1.2. Проблем освіти в умовах воєнного стану в Україні та шляхи їх вирішення; Таблиця

1.1 Вплив принципів функціонування органів державного управління на освітній процес та його
Рис. 1.3. Ієрархічна модель забезпечення реалізації стратегії реформування освіти державним
управління; Рис. 2.5. Динаміка концентрації закладів приватної дошкільної освіти у розрізі регіонів
2014-2022 н.р.; Рис. 2.6. Зміна кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної початкової осв
у розрізі областей 2021-2022 н.р.; Рис. 2.8. Динаміка концентрації закладів приватної початков
розрізі регіонів України у 2014-2022 н.р.; Рис. 2.10. Напрями формування державної політик
приватної дошкільної освіти; Рис. 2.11. Напрями формування державної політики розвитку приватн
середньої освіти; Рис. 2.12. Напрями формування державної політики розвитку приватної професійн
освіти; Рис. 2.13. Напрями формування державної політики розвитку приватної фахової передвищ
освіти; Таблиця 3.1. Порівняльна категоріальна характеристика розвитку приватної освіти в
передовим міжнародним досвідом; Таблиця 2.3 Темпи росту збитковості підприємницької діяльно
освіти у 2014-2021 р.р.

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом) ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 1.1. сутність та забезпечення державної політики у сфері освіти 1.2. Принципи та функц державної влади у сфері освіти Розділ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА КОНЦЕП ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ О УКРАЇНІ 2.1. Стан розвитку приватної освіти в Україні 2.2. Концепція розробки д політики щодо розвитку приватної освіти Розділ 3. МІЖНАРОДНА ПР ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання		П
		За планом	Фактично	
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	25.11.2023	25.11.2023	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання його керівнику	26.04.2024	26.04.2024	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання його керівнику	01.11.2024	01.11.2024	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання його керівнику	05.12.2024	05.12.2024	
5.	Підготовка вступу та формування висновків, списку літературних джерел. Оформлення роботи згідно вимог ДПУ та подання її керівнику	18.12.2024	18.12.2024	
6.	Доопрацювання робити з урахуванням зауважень керівника	до 15.01.2025	до 15.01.2025	
7.	Отримання відгуку керівника	25.01.2025	25.01.2025	
8.	Отримання зовнішньої рецензії	29.01.2025	29.01.2025	
9.	Попередній захист роботи	20.01.2025	20.01.2025	
10.	Перевірка роботи на унікальність	21.01.2025	21.01.2025	
11.	Допуск кваліфікаційної роботи до захисту зав.каф.	до 03.02.2025		
12.	Захист роботи			

8. Дата видачі завдання «10» січня 2024 р.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) А. С. Близнюк (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) А. С. Близнюк (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) А.С. Янбих (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

«Формування державної політики в напряму розвитку приватної освіти в Україні»

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-правових засад формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні, аналіз сучасного стану та формуванні можливих напрямів реформування системи державного управління приватної освіти.

Для реалізації мети сформовано наступні *завдання:*

розкрити поняття, сутність та забезпечення державної політики у сфері освіти;

показати принципи та функції органів державної влади у сфері освіти;

проаналізувати стан розвитку приватної освіти в Україні;

розкрити концепцію державної політики щодо розвитку приватної освіти;

розглянути міжнародну практику здійснення приватної освітньої діяльності.

Об'єкт дослідження – механізми реформування державної політики управління розвитком у сфері приватної освіти.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади формування державної політики розвитку приватної освіти.

За результатами дослідження сформульовано висновки та зроблено обгрунтовані пропозиції.

Одержані результати можуть бути використані в освітньому та навчальному процесі, в управлінській діяльності органів місцевого самоврядування, в роботі місцевих органів виконавчої влади тощо.

Кваліфікаційна робота містить 63 сторінки основного тексту, 5 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел з 42 найменування, додатки.

Ключові слова: державна політика, приватна освіти, заклади освіти, початкова освіта, перед фахова освіти, вища освіта, інтегральний індекс, здобувачі освіти, право на освіту, воєнний стан.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023-2025.

Рік захисту роботи 2025.

ANNOTATION

"Formation of State Policy in the Development of Private Education in Ukraine"

The aim of the qualification thesis is to substantiate the theoretical and legal foundations of forming state policy for the development of private education in Ukraine, analyze the current state, and develop potential directions for the reform of the state management system in private education.

To achieve this goal, the following tasks have been set:

- To reveal the concept, essence, and provision of state policy in the field of education;
- To demonstrate the principles and functions of government bodies in the field of education;
- To analyze the state of private education development in Ukraine;
- To uncover the concept of state policy regarding the development of private education;
- To review international practices in private educational activities.

The object of research is the mechanisms of reforming state policy management in the development of private education.

The subject of research is the theoretical and methodological foundations of forming state policy for the development of private education.

Based on the results of the research, conclusions have been formulated and well-founded proposals have been made.

The results obtained can be used in the educational and training process, in the management activities of local government bodies, and in the work of local executive authorities, etc.

The qualification thesis consists of 63 pages of main text, 5 tables, 18 figures, a list of 42 references, and appendices.

Keywords: state policy, private education, educational institutions, primary education, pre-professional education, higher education, integral index, education seekers, right to education, martial law.

Year of completion of the qualification thesis: 2023-2025.

Year of defense: 2025.

ЗМІСТ

Стор.

Вступ 5

Розділ 1. ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 8

1.1. Поняття, сутність та забезпечення державної політики у сфері освіти 8

1.2. Принципи та функції органів державної влади у сфері освіти 15

Розділ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 25

2.1. Стан розвитку приватної освіти в Україні 25

2.2. Концепція розробки державної політики щодо розвитку приватної освіти 35

Розділ 3. МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 42

Висновки 55

Список використаних джерел 57

Додатки 63

ВСТУП

Актуальність теми. Аналізуючи механізми державного управління розвитком освіти в Україні, можна зробити висновок, що розпочалася нова реформа, в рамках якої приватні освітні заклади всіх рівнів можуть зайняти провідну позицію на ринку освітніх послуг. Концепція державної політики має на меті створення потенціалу для формування сучасного ринку освітніх послуг, однак її слабким місцем є відсутність чітко визначених механізмів для забезпечення сприятливих умов для ведення освітнього бізнесу. Окрім існуючих бізнес-ризиків, керівникам освітніх закладів доводиться стикатися з вимогами, характерними для освітнього сектору, такими як постійне оновлення фізичної та технологічної інфраструктури закладів, підвищення кваліфікації педагогічного складу, створення безпечного освітнього середовища та дотримання інших освітніх стандартів, що вимагає підтримки та гнучкої політики з боку держави.

Сприяння розвитку сектора приватних освітніх послуг має ґрунтуватися на спрощенні умов ведення бізнесу в галузі освіти, раціональному оподаткуванні цього виду діяльності, що є пріоритетним для розвитку держави та нації, а також на забезпеченні пільгового доступу до послуг для окремих категорій громадян. Таким чином, існує нагальна потреба у формуванні державної політики щодо розвитку приватної освіти в Україні та розробці національної стратегії формування ринку приватних освітніх послуг. Основною метою цієї стратегії є покращення якості освіти, забезпечення доступу до навчання для всіх громадян, підготовка конкурентоспроможної робочої сили, здатної відповідати вимогам сучасного ринку праці, а також подолання регіональних диспропорцій. Основними принципами цієї стратегії повинні бути доступність, рівність, гнучкість та інноваційність.

Розвиток приватної освіти в Україні за останні роки стримується низкою проблем, які значно ускладнилися після початку війни. Непередбачувані

виклики та загрози, викликані наслідками війни, вимагають коригування державної освітньої політики відповідно до нових складних умов, гнучкості та здатності до адаптації для забезпечення стабільності та підтримки якості освіти.

Для того, щоб забезпечити нормальне проведення освітнього процесу та безпечне навчальне середовище для всіх громадян, держава повинна швидко та ефективно реагувати на настання таких наслідків. Тому чітка та стабільна нормативно-правова база, яка враховує специфіку діяльності приватних закладів освіти, є важливим фактором гарантування розвитку цього сектору.

Важливу роль у цьому процесі відіграє партнерська співпраця між приватними та державними закладами, а також взаємодія з державними структурами щодо обміну ресурсами та інформацією. Приватний сектор на всіх освітніх рівнях має розглядатися як партнер держави, ефективна співпраця з яким сприятиме реалізації численних освітніх проектів, розширенню мережі приватних навчальних закладів та забезпеченню доступності та безперервності освіти.

Розвиток спеціальної освіти в Україні був предметом дослідження Т.А. Литвиненко, В.І. Астахової, С.О. Роєнко, В.Я. Стоюніна, О.З. Пилипів, В. Каюмова, Н.Є. Дмитренко, О.В. Сентук, О.В. Товканець, О. Сентюк та багатьох інших вчених; В. Каюмова, Н.Є. Дмитренко та О.В. Сентюк присвятили себе вивченню процесу виникнення спеціальної шкільної освіти; О.В. Товканець, О.В. Аніщенко, Л.М. Єршова, Т.В. Яковишина, В. Попова, О.В. Бородієнко вивчали процес розвитку спеціальної шкільної освіти. О.В. Бородієнко досліджувала розвиток спеціальної професійної освіти, а проблеми розвитку спеціальної вищої освіти висвітлено у працях науковців І.І. Тимошенко, К.М. Ромащенко, В.Ю. Доронова, Т.Г. Купрій та інших.

Важливий внесок у реформування системи державного управління приватною освітою зробили вчені Б.І. Чиж, Н.І. Вєльчева, Л.М. Грень, І.П. Прохор, Л.А. Гаєвська. Однак аналіз вітчизняної літератури та практики державного управління показує відсутність комплексного підходу до

вирішення проблем, що стримують розвиток приватної освіти в Україні, особливо в умовах воєнного часу, що підкреслює актуальність проведеного дослідження.

*Мета і завдання дослідження***.** *Мета кваліфікаційної роботи* полягає в обґрунтуванні теоретико-правових засад формування державної політики розвитку приватної освіти в Україні, аналіз сучасного стану та формуванні можливих напрямів реформування системи державного управління приватної освіти.

Для реалізації мети сформовано наступні *завдання:*

розкрити поняття, сутність та забезпечення державної політики у сфері освіти;

показати принципи та функції органів державної влади у сфері освіти;

проаналізувати стан розвитку приватної освіти в Україні;

розкрити концепцію державної політики щодо розвитку приватної освіти;

розглянути міжнародну практику здійснення приватної освітньої діяльності.

Об'єкт дослідження – механізми реформування державної політики управління розвитком у сфері приватної освіти.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади формування державної політики розвитку приватної освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та виконання завдань у кваліфікаційній роботі використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: структурно-логічний аналіз, системний підхід, узагальнення, групування та систематизація, а також статистичний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз, абстрактний метод, методи соціологічного дослідження, аналізу та синтезу, а також графічний метод.

РОЗДІЛ 1.
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття, сутність та забезпечення державної політики у сфері освіти

Непередбачувані виклики та загрози, спричинені війною в Україні, вимагають гнучкості та адаптивності для пристосування освітньої політики держави до складної ситуації, забезпечення стабільності та збереження якості освіти. Держава має швидко та ефективно реагувати на прояви цих ситуацій, щоб забезпечити нормальне проведення освітнього процесу та безпечне навчальне середовище для всіх громадян.

Останніми роками розвиток спеціальної освіти в Україні гальмується низкою проблем, які загострилися з початком війни. Заклади спеціальної освіти можуть функціонувати та забезпечувати доступність і безперервність освіти для різноманітних учнів лише за наявності необхідних інституційних передумов, таких як законодавча база, фінансова підтримка, регулювання та акредитація.

Окрім наявних бізнес-ризиків, керівництву освітніх закладів необхідно враховувати вимоги, властиві саме освітньому сектору, такі як безперервне удосконалення фізичної та технологічної інфраструктури навчального закладу, підвищення кваліфікації педагогічного складу, створення безпечного освітнього середовища та дотримання інших освітніх стандартів.

Отже, наявність чіткої та стабільної законодавчої бази, що враховує особливості функціонування приватних освітніх закладів, є ключовим фактором для розвитку цього сектору освіти. Це стосується, зокрема, визначення прав, обов'язків та процедур діяльності приватних навчальних закладів, а також механізмів контролю та акредитації. Зважаючи на збільшення фінансового тиску на приватний освітній сектор в умовах війни,

необхідна державна підтримка, орієнтована на пільгове забезпечення освітнього процесу, а також створення інституційних передумов для фінансової підтримки через гранти, спонсорську допомогу від меценатів чи інших джерел, що забезпечить стабільність та високу якість навчання.

Ключову роль у цьому процесі відіграє співпраця між приватними і державними освітніми закладами, а також взаємодія з державними установами, що полягає в обміні ресурсами та інформацією. Приватний сектор, на всіх рівнях освіти, має розглядатися як партнер держави, а тісна та продуктивна співпраця з ним сприятиме впровадженню різноманітних освітніх ініціатив, розширенню мережі приватних навчальних закладів та забезпеченню доступу до освіти і її безперервності.

Співпраця у цьому напрямку може бути втілена шляхом створення окремого директорату з розвитку приватної освіти при Міністерстві освіти і науки, що дозволить керівникам приватних навчальних закладів отримати необхідну державну підтримку, якої їм бракує, особливо в умовах війни.

Питання діяльності приватних освітніх закладів під час війни розглядалося в роботах численних науковців. Аналізуючи теоретичні аспекти та правові засади функціонування закладів загальної середньої освіти в умовах війни, дослідники наголошують на важливості інформування про необхідність безперервного навчання, забезпечення освоєння шкільної програми без втрати часу, використання можливостей для відкритого доступу до додаткової освіти та підтримки розвитку талантів тощо.

Приватні навчальні заклади відіграють важливу роль у подоланні певних обмежень державних шкіл під час війни, забезпечуючи додаткові можливості для навчання та особистісного зростання. Вони можуть стати цінним доповненням до державних освітніх програм, сприяючи збереженню високої якості освіти в складні періоди.

«Науковці О. Г. Дідківська та Ю. В. Горемикіна піднімають питання забезпечення функціонування закладів інституційного догляду та виховання дітей в умовах війни та вказують на погіршення стану забезпечення потреб

дітей, особливо дітей сиріт-дітей, позбавлених батьківського піклування, вихованців інтернатних закладів, дітей з інвалідністю у воєнний період» [8].

«О. Полінкевич аналізує критерії оцінювання якості бізнес-освіти у підприємницьких системах в умовах війни, надаючи перевагу традиційним критеріям оцінювання, зокрема: окремих практичних завдань, рівень кваліфікації викладачів бізнес-шкіл, стан матеріально-технічне забезпечення освітнього простору, рівень використання інноваційних підходів у викладанні, використання досвіду провідних бізнес-шкіл при формуванні програм навчання» [17]. У воєнний час приватний освітній сектор має значну роль у збереженні та покращенні якості освіти, використовуючи традиційні методи оцінки якості бізнес-освіти та впроваджуючи новітні підходи до підготовки кадрів, які необхідні для економічного розвитку в умовах кризи.

«Науковці О. Онаць, Л. Попович та А. Данко визначають наступні типові ознаки партнерської взаємодії в реалізації державно-громадського управління у педагогічній практиці: державно-громадське управління закладами загальної середньої освіти, партнерська взаємодія закладу освіти з батьками, участю місцевої спільноти, бізнесу, громадських та приватних організацій, партнерська взаємодія між державою, громадським сектором та роботодавцями і бізнесом в реалізації різноманітних освітніх проєктів на основі законодавчих актів і спеціальних угод, усі партнери на взаємовигідних умовах здійснюють розвиток і удосконалення матеріально-технічної бази закладу освіти, безоплатне надання товарів і послуг закладам загальної середньої освіти, зокрема мультимедійного обладнання, комп'ютерної техніки стаціонарних комп'ютерів, ноутбуків, гаджетів та ін., залучення коштів бюджетів різних рівнів та позабюджетних коштів з різних джерел, не заборонених законом, для реалізації спільних освітніх проєктів, залучення до роботи у закладі освіти і фінансування висококваліфікованих фахівців з інших установ, особливо з вищих навчальних закладів та залучення власних фахівців організацій-партнерів, використання у партнерській взаємодії нових

форм і технологій державно-громадського управління таких, зокрема, як аутсорсинг, краудсорсинг та краудфандинг» [15].

Така співпраця сприяє розвитку та підвищенню конкурентоспроможності приватного освітнього сектору, залученню різноманітних ресурсів і впровадженню ефективних інновацій, а також покращенню якості, доступності та прогресу в освіті, що є вигідним як для приватних навчальних закладів, так і для суспільства в цілому.

На сьогоднішній день реалізація державної політики щодо реформування освіти в Україні в довгостроковій перспективі повинна ґрунтуватися на національній освітній стратегії, яка визначає провідну роль держави в освітньому процесі. Якість освіти має бути прогресивною та конкурентоспроможною, міжнародні освітні механізми повинні бути інтегровані в Україні, а реалізація права на освіту має забезпечувати високу заробітну плату на ринку праці, що сприятиме збереженню кадрового потенціалу країни. Україна досягла проєвропейських стандартів правового регулювання системи освіти, охоплюючи не лише організацію інноваційних форм навчання, а й всі рівні та підсистеми навчальних закладів різних типів і форм власності.

Зокрема, не запроваджені базові механізми, які є успішними у міжнародній освітній практиці, такі як маркетингова складова та функціональне внутрішнє регулювання діяльності закладу, а значна частка випускників або працюють на непрофесійних посадах, або мають дипломи, які не є дійсними на сучасному ринку праці.

Сучасний стан освіти в Україні не дозволяє ефективно використовувати її як ключовий ресурс для соціально-економічного розвитку країни, що, в свою чергу, призводить до того, що престиж освіти та науки в суспільстві не зростає, а залишається на низькому рівні.

З огляду на значні зміни в усіх сферах національного життя та історичні виклики XXI століття, розвиток освітньої системи країни потребує глибокого аналізу досягнень минулого та фокуса на вирішенні найважливіших проблем,

які стримують прогрес і ускладнюють забезпечення адекватної та якісної освіти для сучасного етапу історії.

Зважаючи на результати дослідження проблем, які перешкоджають повній реалізації права на освіту в Україні, була розроблена функціональна модель взаємодії складових освітньої системи в процесі забезпечення цього права. Модель ілюструє вплив різних напрямів державної політики, що стосуються діяльності навчальних закладів як державного, так і приватного секторів, на здатність забезпечити це право з урахуванням відповідних принципів (Рис. 1.1) (Додаток А).

Таким чином, управління освітою повинно базуватися на інноваційних стратегіях та принципах сталого розвитку, включати створення сучасної системи освітніх проектів з їх моніторингом, а також забезпечувати ефективність державно-приватної моделі управління, де особистість, суспільство та держава є рівноправними суб'єктами і партнерами.

Для сучасної України необхідно розробити адаптивну, орієнтовану на результат та ефективну державно-приватну систему управління освітою, що забезпечить інтенсивний розвиток та високоякісні освітні послуги. Важливим кроком є створення інноваційних моделей надання освітніх послуг на внутрішньому ринку. Також потрібно забезпечити належні умови для успішної реалізації приватними навчальними закладами міжнародних освітніх програм у локальному контексті.

Інакше кажучи, в межах державно-приватного партнерства слід створити умови для відкриття філій національних університетів, адаптації та ефективного впровадження кращих організаційно-правових форм міжнародних навчальних установ.

В Україні вже функціонують кілька недержавних організацій, які готують фахівців, орієнтуючись на потреби своїх бізнес-структур, тим самим забезпечуючи можливість отримання освіти поза рамками державної пропозиції. Існують також бізнес-школи різних напрямків та форм, благодійні організації, що мають право видавати сертифікати або дозволяти займатися

певною діяльністю за короткий термін, інколи всього за кілька місяців. Однак, як показує практика, такий формат навчання часто не може стати основою для майбутньої професійної кар'єри. Для створення ефективного ринку освітніх послуг в Україні необхідно впроваджувати міжнародно визнані програми та відповідні критерії результативності.

Таким чином, впровадження інноваційних механізмів регулювання діяльності приватних навчальних закладів як суб'єктів господарювання в Україні є можливим лише за умови інтеграції державного та приватного секторів у партнерстві з міжнародними організаціями, освітніми і науковими установами, а також іншими міжнародними компаніями.

У цьому контексті важливо підкреслити, що органи державної влади не повинні бути звільнені від відповідальності за забезпечення освітнього процесу в будь-яких умовах. Навпаки, вони мають нести відповідальність перед міжнародними партнерами за реалізацію відповідних програм професійно-технічної освіти. Ефективність управління в сфері приватної освіти значною мірою залежить від того, наскільки система моніторингу та оцінки якості освіти відповідає цілям і завданням державної політики, а також від того, наскільки управлінські рішення узгоджуються з результатами та рекомендаціями моніторингових досліджень.

Аналізуючи роки значних трансформацій у механізмах державного регулювання, можна сказати, що розпочалася нова реформа.

Ця концепція державної політики створює можливість створення сучасного ринку освітніх послуг. Однак недоліком є те, що вона не передбачає механізму створення належних умов для функціонування ринку освітніх послуг. Адже прозорість і чітке законодавство завжди важливі для підприємництва.

З адміністративної точки зору, розвиток приватного сектору ринку освітніх послуг потребує створення спрощених умов для функціонування підприємства з надання освітніх послуг, забезпечення розумного податкового навантаження, надання можливості пільгового споживання послуг для

окремих категорій громадян та створення підґрунтя для самостійного формування переліку платних послуг.

Здійснений аналіз дозволяє визначити ключові аспекти державної освітньої політики в умовах війни. Найважливішим завданням є забезпечення безпеки всіх учасників освітнього процесу, зокрема дітей, учнів, студентів, педагогічного складу та іншого персоналу навчальних закладів. Це включатиме розробку захисних механізмів, евакуаційних планів, організацію укриттів та інші заходи, спрямовані на зниження ризиків, пов'язаних з військовими діями.

Іншим ключовим викликом є відновлення доступу до освіти на постраждалих територіях. Це має забезпечити дітям, молоді та дорослим можливість навчатися, незалежно від статусу чи місця проживання.

Наступним важливим аспектом державної освітньої політики в умовах війни є надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу, аби допомогти їм справитися з наслідками воєнного конфлікту, такими як стрес та психологічні травми. Державна політика повинна сприяти реабілітації постраждалих та їх соціальній інтеграції через забезпечення доступу до якісної освіти та інших соціальних програм.

Ключові проблеми освіти в умовах воєнного стану в Україні та можливі шляхи їх вирішення представлені на рис. 1.2 (Додаток Б).

Загалом, ці та інші проблеми, з якими стикаються засновники приватних навчальних закладів, можуть бути вирішені лише за умови налагодження обґрунтованого та взаємовигідного партнерства з органами влади в сфері освіти, зокрема з Міністерством освіти і науки України, яке є основним представником центральних органів управління в галузі освіти та несе відповідальність за ефективність освітніх реформ. Приватна освіта є не тільки альтернативою, але й партнером у забезпеченні доступності та безперервності освіти, готовим ділитися як матеріальними, так і інтелектуальними ресурсами. Вона також представляє малий чи середній бізнес, розвиток якого прямо впливає на економічний стан країни.

У результаті проведеного дослідження було розглянуто реалізацію державної політики щодо реформування освіти в Україні, зокрема досліджено актуальні аспекти забезпечення права на освіту. Виявлено, що чинне нормативно-правове забезпечення в Україні гарантує свободу вибору в освітній сфері, забороняючи дискримінацію, а також визначає основні принципи, норми та стандарти організації та реалізації освітнього процесу. Законодавство регулює структуру освітньої системи, права та обов'язки учасників, фінансування освіти, нагляд та контроль за якістю освіти, а також встановлює процедури прийому до навчальних закладів, доступу до освіти, акредитації закладів і програм, регулювання та впровадження освітніх процесів, стандарти навчальних програм та інші питання, пов'язані з отриманням різних рівнів освіти, визначаючи правові основи освітньої діяльності в Україні.

1.2. Принципи та функції органів державної влади у сфері освіти

«Відповідно до ст. 5 Закону України «Про освіту» державну політику у сфері освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, інші центральні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування» [23].

«Згідно положення «Про Міністерство освіти і науки України» даний орган є головним у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу

діяльність, пов’язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності» [18].

Відповідальність за формування та реалізацію державної політики у сфері освіти та науки в Україні покладається на відповідний центральний орган уряду, який виконує низку функцій. Це включає розробку довгострокових і середньострокових стратегій розвитку освіти, визначення пріоритетів, цілей і завдань для удосконалення освітньої системи, прийняття нормативно-правових актів, що регулюють діяльність освітніх установ, затвердження змісту освітніх програм і забезпечення впровадження стандартів та норм в освіті. Крім того, організовується управління загальноосвітніми, професійно-технічними та вищими навчальними закладами, підтримується науково-дослідна діяльність з метою розвитку науково-технічного прогресу в Україні, здійснюється контроль за дотриманням освітнього законодавства та стандартів, а також забезпечується міжнародне співробітництво з іншими країнами та міжнародними організаціями в галузі освіти і науки.

Таким чином, Міністерство освіти і науки України є важливою інституцією для розвитку освіти в Україні та формування освітньої політики, спрямованої на забезпечення доступу всіх громадян України до освітніх послуг, гарантування їх якості та впровадження інновацій в освітню і наукову систему.

У сфері освітнього процесу Міністерство освіти України встановлює вимоги до змісту, рівня та обсягу обов'язкового державного мінімуму освіти, забезпечує безперервність навчання, інтеграцію освіти з наукою та виробництвом. Воно також затверджує типові навчальні плани та програми для навчальних закладів, визначає умови прийому до державних установ освіти та організовує випуск літератури з освітніх питань. Міністерство активно співпрацює з Національною академією педагогічних наук України з різних аспектів освіти, що включає координацію, розвиток і впровадження наукових досліджень у галузі педагогіки.

У галузі управління Міністерство освіти, спільно з керівниками та науково-педагогічними працівниками навчальних закладів, подає пропозиції щодо створення, реорганізації або ліквідації навчальних установ, організацій та освітніх підприємств загальнодержавного рівня. Воно також сприяє відкриттю нових навчальних закладів, здійснює їх акредитацію та атестацію, незалежно від форми власності або підпорядкування. Міністерство видає ліцензії та сертифікати, надає автономію вищим навчальним закладам, здійснює державний контроль за їх діяльністю, а також призначає керівників для закладів та установ, які належать до його сфери управління, зокрема вищих навчальних закладів та центрів підвищення кваліфікації. Воно надає дозвіл на призначення та звільнення керівників вищих навчальних закладів, що мають загальнодержавне значення і розташовані в різних регіонах.

«Відповідно до Положення «Про колегію Міністерства освіти і науки України» створено колегію, яка координує вирішення питань, що належать компетенції міністерства, обговорює найважливіші напрями діяльності та розвитку освіти. Колегія є консультативно-дорадчим органом і створена з метою підготовки рекомендацій щодо виконання завдань міністерством, скоординованого розв’язання проблем, віднесених до його компетенції, а також для колективного та вільного обговорення найважливіших напрямів його діяльності. Контроль за виконанням рішень колегії здійснює відділ з питань контролю»[19].

Для вирішення практичних завдань щодо задоволення потреб освітньої системи Міністерство освіти включає в себе акредитаційні органи, інспекції, науково-методичні ради, акредитаційні комісії, а також інші науково-методичні підрозділи, установи та організації, чия компетенція визначена Міністерством.

Накази, видані Міністерством освіти і науки України в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання міністерствами та відомствами, підпорядкованими навчальними закладами, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також

підпорядкованими органами управління освітою та навчальними установами будь-якої форми власності.

Інші міністерства та відомства України, що керують закладами освіти, разом з Міністерством освіти і науки України займаються фінансуванням підвідомчих навчальних установ, створенням необхідної матеріальної інфраструктури, призначенням керівників, організацією підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, здійсненням організаційно-методичного управління, а також виконують контрольні функції щодо дотримання стандартів якості освіти та інших вимог.

«Одним із стратегічно важливих органів державного управління у галузі освіти є Державна служба якості освіти України, створена 6 грудня 2017 р. відповідно до постанови КМУ № 947, діяльність якої спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки» [24].

«Державна служба якості освіти України здійснює інституційний аудит закладів освіти, надає рекомендації закладам освіти щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, акредитує громадські фахові об'єднання та інші юридичні особи, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів освіти, затверджує нетипові освітні програми дошкільної та загальної середньої освіти, проводить моніторинг якості освітньої діяльності та якості освіти. До зони відповідальності Державної служби якості освіти відносять заклади дошкільної, позашкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти, а питаннями вищої освіти займається Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, створене 2014 р» [25].

Державна служба якості освіти активно співпрацює з різними державними органами, науковими та освітніми установами, а також з міжнародними та громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами для модернізації системи забезпечення якості освіти в Україні. Це включає впровадження сучасних технологій та інноваційних підходів, що є

позитивним аспектом діяльності служби. Однак існують певні негативні моменти в її роботі, на які варто звернути увагу.

Зокрема, бюрократичні проблеми, що впливають на ефективність та результативність послуг, неефективне функціонування органів управління та нагляду, відсутність належних механізмів взаємодії з іншими навчальними закладами, недостатня об'єктивність в оцінюванні якості освіти та регулюванні освітнього процесу, недостатня участь громадськості у прийнятті рішень, відсутність діалогу з громадськістю, якісні затримки в процесах прийняття рішень та реалізації програм через недостатнє фінансування обмежують спроможність служби надавати освітні послуги. Вирішення цих проблем потребує додаткових фінансових та людських ресурсів, а також посилення нормативно-правового контролю у певних сферах.

Управління освітою на регіональному та місцевому рівнях здійснюється органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також обласними, районними та міськими департаментами освіти, які виконують функції адміністративного управління. Відповідальність цих органів полягає в організації та забезпеченні роботи навчальних закладів на відповідних територіях, здійсненні контролю за дотриманням освітнього законодавства та розвитку системи професійної підготовки і перепідготовки педагогічних працівників.

Основною метою управління освітою на регіональному рівні є забезпечення доступу до якісної освіти для мешканців конкретного регіону. Для досягнення цієї мети проводяться заходи щодо планування, організації та створення умов для ефективної роботи навчальних закладів, контролю за дотриманням освітніх стандартів і норм законодавства в освітніх установах, фінансування регіональних закладів освіти та оптимального розподілу бюджетних коштів серед них. Також важливо розробляти та впроваджувати регіональні освітні програми, що враховують особливості місцевості, забезпечувати постійне підвищення кваліфікації педагогічних працівників

через тренінги, семінари тощо, а також гарантувати доступність освіти для всіх категорій населення, зокрема для дітей з особливими потребами, дітей із малозабезпечених та соціально незахищених родин.

У кожній області, місті, районі та громаді є свій місцевий орган управління освітою, який здійснює управління освітою на своїй території з урахуванням потреб громади з метою забезпечення ефективної реалізації національної освітньої політики на місцевому рівні, зокрема шляхом фінансування закладів освіти та розподілу коштів між ними.

Крім того, місцеві органи влади підтримують розвиток освітньої інфраструктури, включаючи будівництво та ремонт навчальних закладів, забезпечення навчальними матеріалами та технічною базою, а також діяльність, спрямовану на підвищення якості освіти на місцевому рівні. Загалом, управління освітою на регіональному рівні в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні доступної та якісної освіти для населення та реалізації національних програм.

Взаємодія між органами місцевого самоврядування та приватними навчальними закладами в Україні здійснюється на різних рівнях освіти, включаючи дошкільну, загальну середню та вищу освіту. Позитивними сторонами співпраці є розширення освітніх можливостей через збільшення варіантів та доступу до якісної освіти за альтернативними програмами, зниження навантаження на державний сектор освіти, а також впровадження інноваційних підходів до навчання та управління, що може стимулювати зміни в інших навчальних установах.

Однак варто також відзначити деякі невирішені проблеми, що виникають у процесі такої співпраці. До них, зокрема, належать нерівний доступ до якісної освіти в приватному секторі в різних регіонах та серед соціальних груп, ослаблення державного контролю в окремих аспектах, що стосуються педагогічних стандартів і якості освіти, а також нездорова конкуренція, орієнтована на боротьбу за фінансування, що призводить до дезорганізації освітньої системи.

Розв'язання вищезазначених проблем можливе шляхом посилення державного нагляду та регулювання, щоб забезпечити відповідність освітнього процесу в приватних навчальних закладах державним стандартам та вимогам до якості. Також важливим є встановлення партнерських відносин між місцевими органами влади та приватними навчальними установами для спільного вирішення проблем і підвищення якості освіти. Крім того, необхідно впроваджувати соціальні програми, що гарантуватимуть рівний доступ до якісної освіти, зокрема для тих, хто не може дозволити собі платити за приватне навчання, а також сприяти інтеграції інноваційних методів викладання та управлінських підходів.

Ці напрямки сприятимуть більш узгодженій та ефективній співпраці між місцевими органами влади та приватними навчальними закладами, що, у свою чергу, дозволить підвищити якість освіти в Україні. У рамках нашого дослідження, при визначенні загальних принципів управління освітою, основних функцій та завдань, приватним навчальним закладам необхідно не лише вміти ефективно керувати своїми установами, але й активно працювати над реалізацією національної стратегії, спрямованої на підтримку та покращення якості освіти.

Міністерство освіти і науки України відповідає за загальне управління освітньою системою в країні, затверджує підзаконні нормативні акти та виконує функції органу управління щодо підпорядкованих навчальних закладів та інших установ. Зазвичай нормативні документи міністерства відзначаються сучасним демократичним підходом, що активно підтримує позитивні зміни в освітній сфері. Важливу роль у цьому процесі відіграють принципи, які є основою для ефективного та демократичного управління.

«Основні принципи, яких повинні дотримуватися органи державного управління у галузі освіти, що регулюються Законом України «Про освіту» та іншими законодавчими актами, можна згрупувати за ознаками як принципи демократичності, прозорості та відкритості, законності, ефективності та незалежності, що відображено у табл.1.1. (Додаток Г)» [23].

Забезпечення належної імплементації цих принципів сьогодні є ключовим викликом для освітньої реформи в Україні.

Ці принципи мають відповідати таким цивілізаційним критеріям, як конституційна відповідальність, демократичність, відкритість і прозорість, професіоналізм, партнерство та інноваційність. Частково це відображено у сферах дії принципів: дотримання Конституції України; забезпечення свободи вибору закладів освіти; права і свободи учнів, педагогічних і науково-педагогічних працівників; рівність громадян перед законом; розкриття інформації про заклади освіти, навчальні програми та умови навчання; професійна компетентність та дотримання етичних норм.

Критерій інноваційності є важливим аспектом у процесі реформування приватної освіти в Україні. Завдяки цьому критерію в приватних навчальних закладах впроваджуються сучасні інноваційні технології, методики та підходи, що сприяють досягненню кращих результатів у вирішенні управлінських завдань і проблем. Управління, орієнтоване на інноваційний підхід, фокусується на створенні умов для реалізації нових ідей і пошуку шляхів впровадження сучасних інноваційних технологій у сферу освіти, зокрема в приватній освіті.

Сьогодні забезпечення інноваційності вимагає активної ролі держави у створенні сприятливих умов для стимулювання інновацій, зокрема через надання фінансової та іншої підтримки стартапам і підприємствам, що займаються розробкою та впровадженням сучасних освітніх технологій, а також підтримки науково-дослідних установ у сфері управління освітою. Цей критерій є основою для ефективного впровадження новітніх підходів у діяльність органів управління освітою, що сприяє поліпшенню якості освіти, забезпеченню доступу до освітніх послуг і розвитку інноваційних педагогічних технологій. З урахуванням усіх принципів, впровадження інноваційних підходів у створення приватних навчальних закладів, на нашу думку, допоможе зменшити фінансове навантаження.

Основою реалізації стратегії реформування освітньої системи України є поєднання згаданих принципів і функцій органів державного управління. В свою чергу, ці органи повинні орієнтуватися на постійно змінювані освітні потреби суспільства та учасників освітнього процесу, що характеризуються такими якостями, як гнучкість і здатність до адаптації. Це означає, що органи управління мають бути готовими швидко реагувати на зміни в освітньому середовищі, технологічному прогресі, соціокультурних та економічних умовах. Ієрархічну структуру реалізації стратегії реформування освіти органами державного управління можна побачити на рис. 1.3. (Додаток Д).

Основні завдання щодо реалізації державної політики реформування освітньої системи в Україні покладено на директорати Міністерства освіти і науки України. В рамках стратегії реформування ці функції зосереджені на забезпеченні доступності, якості та інтеграції української освіти до європейських стандартів. Запропонована ієрархічна модель відображає розподіл функцій органів державного управління відповідно до визначених цілей, таких як забезпечення фізичної, фінансової та інклюзивної доступності освіти, оновлення навчальних програм, інтеграція освіти з практичною діяльністю, підтримка підвищення кваліфікації педагогів, а також виховання цінностей людиноцентризму, патріотизму та екологічної свідомості на всіх рівнях освіти: від дошкільного до вищого. Ця ієрархічна структура повинна зберігатися на всіх рівнях державного управління — від національного до місцевого.

На найвищому рівні формулюються основні цілі освітньої реформи, розробляються довгострокові стратегії та програми, ухвалюються рішення щодо основних напрямків розвитку освітньої системи та розподілу ресурсів. На рівні державних органів створюються конкретні політики, закони та нормативні акти, необхідні для реалізації цієї стратегії, встановлюються відповідні правила і стандарти, проводиться моніторинг виконання реформи та координується діяльність усіх учасників освітнього процесу. На регіональному рівні враховуються специфічні особливості реалізації стратегії

у конкретних регіонах, з урахуванням місцевих умов, розвитку інфраструктури та потреб населення. На рівні навчальних закладів реалізуються практичні освітні процеси, розробляються навчальні програми та плани, а також здійснюється контроль за якістю освіти та виконанням реформ.

Водночас приватний сектор освіти зазнає опосередкованого впливу від реалізації освітньої реформи, зокрема через можливість співпраці з державними органами та надання альтернативних освітніх послуг. Взаємодія між державою та приватними навчальними закладами може здійснюватися через різноманітні механізми, такі як партнерства, ліцензування та контрактні угоди. Проте відсутність спеціальної стратегії для розвитку приватного сектора освіти на даний момент має негативні наслідки для його процвітання та подальшого розвитку.

Залишаються невирішеними питання щодо ефективного контролю за якістю навчального процесу та діяльності приватних навчальних закладів, забезпечення рівного доступу до приватної освіти, зокрема в частині зниження вартості навчання для соціально вразливих груп населення, а також потреба у координації та цілеспрямованому плануванні з урахуванням реальних потреб суспільства та ринку праці. Окрім того, необхідно посилити державну підтримку розвитку приватної освіти, сприяти партнерству між приватними та державними навчальними установами для спільної реалізації освітніх проектів і програм, а також активніше залучати громадськість до вирішення проблем цієї сфери.

Таким чином, для ефективної роботи приватної освіти необхідно розробити продуману та результативну державну політику, спрямовану на створення оптимальних умов для її розвитку. Ця політика повинна забезпечити гармонійне співіснування приватних та державних навчальних закладів, а також гарантувати високоякісне освітнє середовище для всіх учасників процесу. Такий підхід сприятиме розширенню освітніх можливостей в країні та підвищенню загального рівня освіти.

РОЗДІЛ 2.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1. Стан розвитку приватної освіти в Україні

Приватні навчальні заклади в Україні - це навчальні заклади, створені та фінансовані приватними особами або організаціями, основною метою яких є надання якісної освіти на різних рівнях, від дошкільної освіти до підготовки висококваліфікованих фахівців. Українська система освіти включає дошкільні заклади (ясла, дитячі садки та навчальні центри) для дітей віком від 18 місяців до шести років; приватні школи та вищі навчальні заклади різних напрямків (будівництво, медицина, інженерія тощо), які поділяються на початкову (1-4 класи), основну (5-9 класи) та середню (10-12 класи). Існують приватні професійно-технічні училища та коледжі, які готують спеціалістів, а також приватні вищі навчальні заклади (університети, академії, інститути), які готують фахівців вищої кваліфікації. Крім того, існують додаткові освітні можливості, такі як курси, тренінги, семінари та інші форми навчання, включаючи онлайн-освіту. Кожен заклад має специфічні вимоги щодо рівня освіти, навчальних матеріалів та технологічної інфраструктури, які гарантують якість освітніх послуг.

Серед найвідоміших приватних навчальних закладів України - Міжрегіональна академія управління персоналом, Львівський торговельно-економічний університет та Університет імені Альфреда Нобеля, Міжнародний гуманітарний університет, Київська школа економіки, Британська міжнародна школа в Україні (BISU) в Києві, Печерська міжнародна школа, Коледж НАК «Нафтогаз України», що спеціалізується на енергетиці та нафтогазовій промисловості; Міжнародний ліцей «Гранд»,

Київська міжнародна школа, Новопечерська школа, Технологічна школа майбутнього, Міжнародна школа «Меридіан», Олександрійська гімназія, мережа державних шкіл ThinkGlobal, IT Step School, Одеська школа «Мрія», НВК «Дайвосвіт», дитячі садки «Розумники», «Веселка», «Щаслива дитина», «Веселі уми», «Маленькі дослідники».

Таблиця 2.1

«Структура закладів освіти України за рівнем освіти та формою власності у 2023 році.

Закладів освіти	Всього зареєстровано		Державні		Комунальні		Корпоративні		Приватні	
	кількість, одиниць	частка, %	кількість, одиниць	частка, %	кількість, одиниць	частка, %	кількість, одиниць	частка, %	кількість, одиниць	частка, %
загальної середньої освіти, у тому числі	17318	100,00	54	0,31	16840	97,24	1	0,01	441	2,55
ліквідовано	928	5,36	8	0,86	914	98,49	0	0,00	6	0,65
працює	15715	90,74	43	0,27	15250	97,04	1	0,01	421	2,68
призупинено	501	2,89	2	0,40	485	96,81	0	0,00	14	2,79
реорганізовано	191	1,10	1	0,52	190	99,48	0	0,00	0	0,00
професійно-технічної освіти	1285	100,00	791	61,56	177	13,77	1	0,08	316	24,59
фахової передвищої освіти	666	100,00	408	61,26	161	24,17	1	0,15	28	4,20
вищої освіти	571	100,00	295	51,66	39	6,83	0	0	78	13,66

Джерело: за даними» [27]

За даними Реєстру закладів освіти, станом на 2023 рік в Україні налічується 15 715 загальноосвітніх навчальних закладів, включаючи школи, ліцеї, комплекси, гімназії, початкові та професійно-технічні навчальні заклади, навчально-реабілітаційні центри та спортивні школи вищої спортивної майстерності. З них 421 - це спеціальні навчальні заклади (у тому числі 12 центральних шкіл (2,85%), 30 сільських навчальних закладів (7,13%) та одна школа-інтернат). Крім того, 15 250 шкіл є навчальними закладами спільного навчання, 43 - державними установами і одна - товариством. Згідно з обліковими даними, станом на 2023 рік в Україні функціонує 571 заклад

вищої освіти, 666 закладів фахової передвищої освіти та 1 285 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, з яких 422 - приватні заклади освіти, 377 - заклади спільної форми власності та 1 494 - державні заклади освіти. (Табл.2.1.).

Протягом останніх років динаміка розвитку приватної освіти в Україні демонструє значні коливання як у числі навчальних закладів, так і серед кількості учнів, що вказує на непостійне ставлення та нестабільний інтерес до приватних навчальних установ (Табл. 2.2).

Таблиця 2.2

«Темпи зростання кількості організацій приватного сектору освіти в Україні у 2015-2022 роках..

Кількість діючих суб'єктів господарювання у сфері освіти, у тому числі:	Код за КВЕД	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
у сфері дошкільної освіти	85.1	105,47	98,70	101,31	104,18	108,16	108,95	99,30
у сфері початкової освіти	85.2	91,67	90,91	95,00	124,56	111,27	121,52	107,29
у сфері загальної середньої освіти	85.31	114,14	99,12	100,89	107,08	109,92	115,04	135,29
у сфері професійно-технічної освіти	85.32	91,51	84,73	100,88	98,07	104,64	96,08	84,01
у сфері фахової передвищої освіти	85.41	85,71	83,33	90,00	111,11	90,00	100,00	122,22
у сфері вищої освіти	85.42	100,98	81,55	94,05	100,00	105,06	109,64	93,41
у сфері інших видів освіти	85.5	108,46	102,88	105,58	114,33	117,73	108,34	108,39
допоміжна діяльність у сфері освіти	85.6	117,57	112,77	110,08	123,77	118,54	112,90	106,96

Джерело: за даними» [7].

Якщо проаналізувати динаміку зростання приватних закладів освіти за рівнями, то найбільше зростання спостерігається у сфері загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти. Загалом темпи зростання кількості

закладів у секторі освіти у 2022 році будуть дещо повільнішими, особливо у професійно-технічній, вищій та дошкільній освіті.

Негативною рисою розвитку дошкільної освіти є стрімке зростання частки дефіцитних приватних закладів освіти (рис. 2.1). Аналізуючи динаміку дефіцитних закладів на інших рівнях приватної освіти, можна побачити, що середнє зростання з 29,85% у 2014 році до 34,20% у 2021 році є негативною тенденцією, особливо на рівні початкової та професійно-технічної освіти.

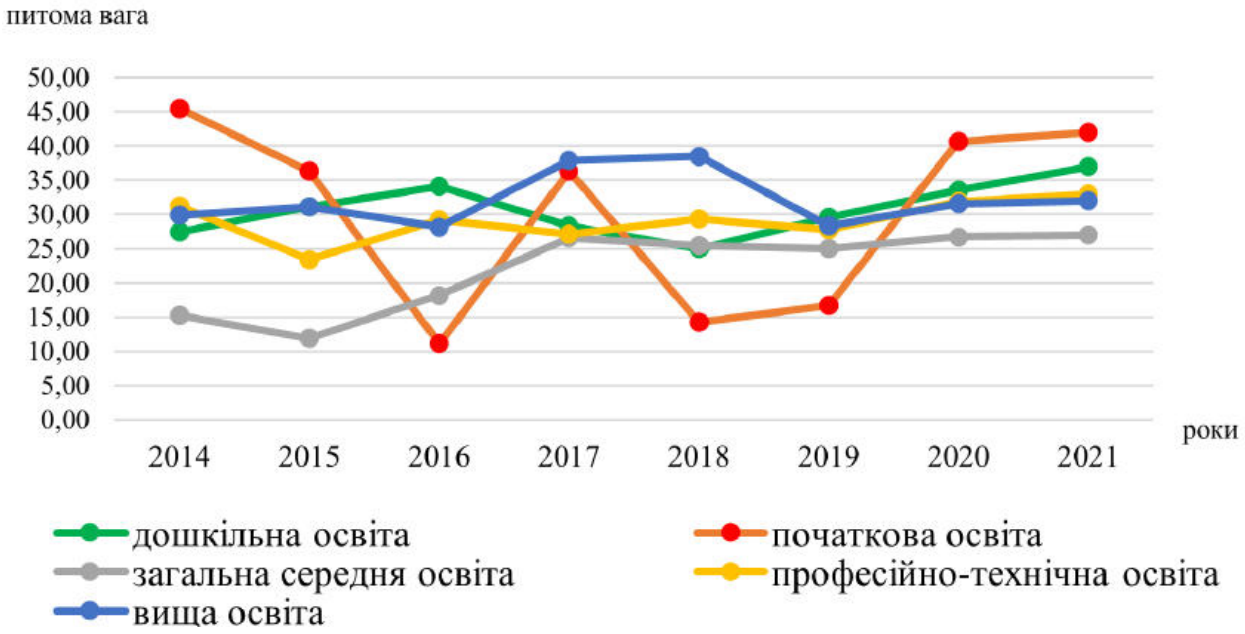

Рис. 2.1. «Динаміка питомої ваги збиткових приватних закладів освіти у розрізі освітніх рівнів у 2015 – 2021 роках» [31].

Хоча темпи зростання збитків у 2021 році не є найвищими за аналізований період, регіональний розподіл показує, що проблема особливо гостро стоїть на сході та півночі країни, зокрема у Дніпропетровській (125,46%), Сумській (125%) та Донецькій (112%) областях (табл. 2.3) (Додаток М).

Загалом найбільші зміни у кількості дошкільних закладів спостерігалися у Дніпровській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Харківській, Херсонській, Черкаській та Чернігівській областях, де відбулося скорочення приблизно на 15% до 2022

року. З іншого боку, кількість дошкільних закладів значно зросла у Волинській, Закарпатській та Рівненській областях.

Аналіз даних показує значне скорочення кількості дошкільних навчальних закладів у Київській, Одеській та Дніпропетровській областях. Ці тенденції, що спостерігаються в 2022 році, очевидно, пов’язані з початком повномасштабної агресії Росії проти України. Найбільша частка приватних дошкільних закладів зосереджена в Київській області, де вона становить 41,38% (Рис. 2.2).

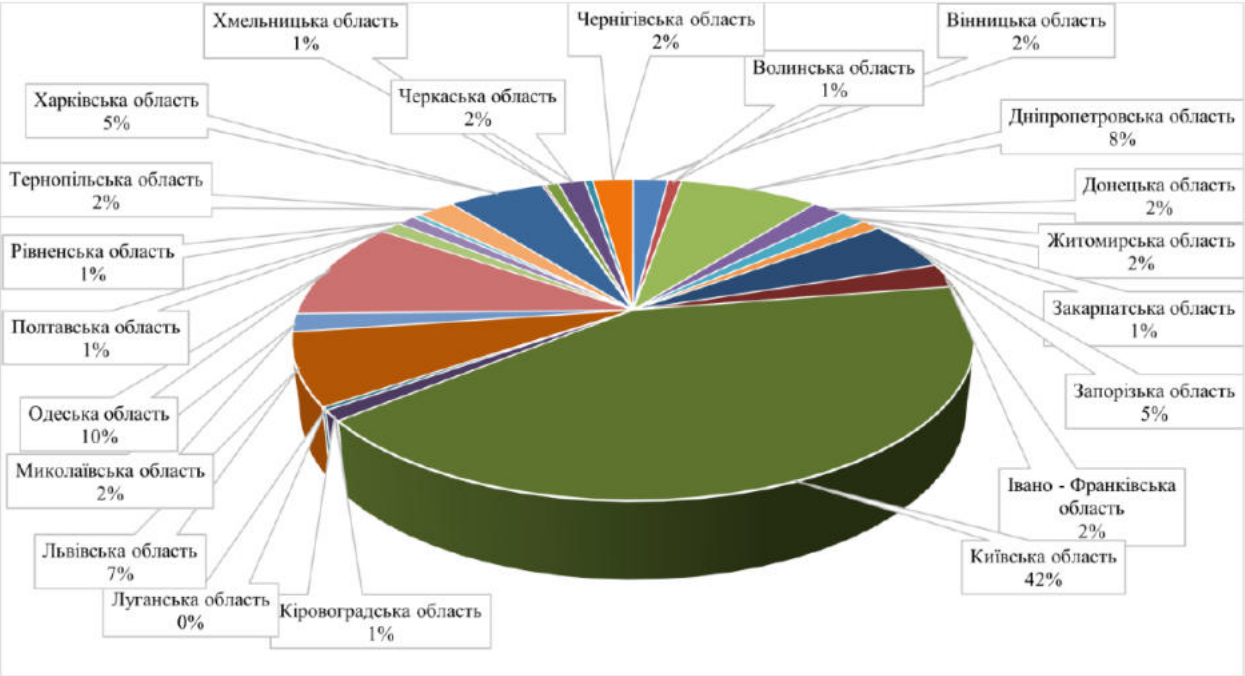

Рис. 2.2. «Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної дошкільної освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.
Джерело: за даними» [7].

Динаміка концентрації приватних закладів дошкільної освіти в Україні за регіонами показує, що дошкільна освіта кількісно переважає в північних регіонах, особливо в Київській області, але останнім часом цей показник зменшується (рис. 2.3).

Загальне збільшення кількості закладів початкової освіти становило 7,29%, причому найбільше закладів у Львові (рис. 2.3) (Додаток Ж.1).

Найбільша частка кількості закладів у приватному секторі початкової освіти стабільно припадає на Київську область, а найменша - на Запорізьку, Херсонську, Хмельницьку, Черкаську, Чернівецьку та Чернігівську області, де їхня частка становить менше 1% (Рис. 2.4.).

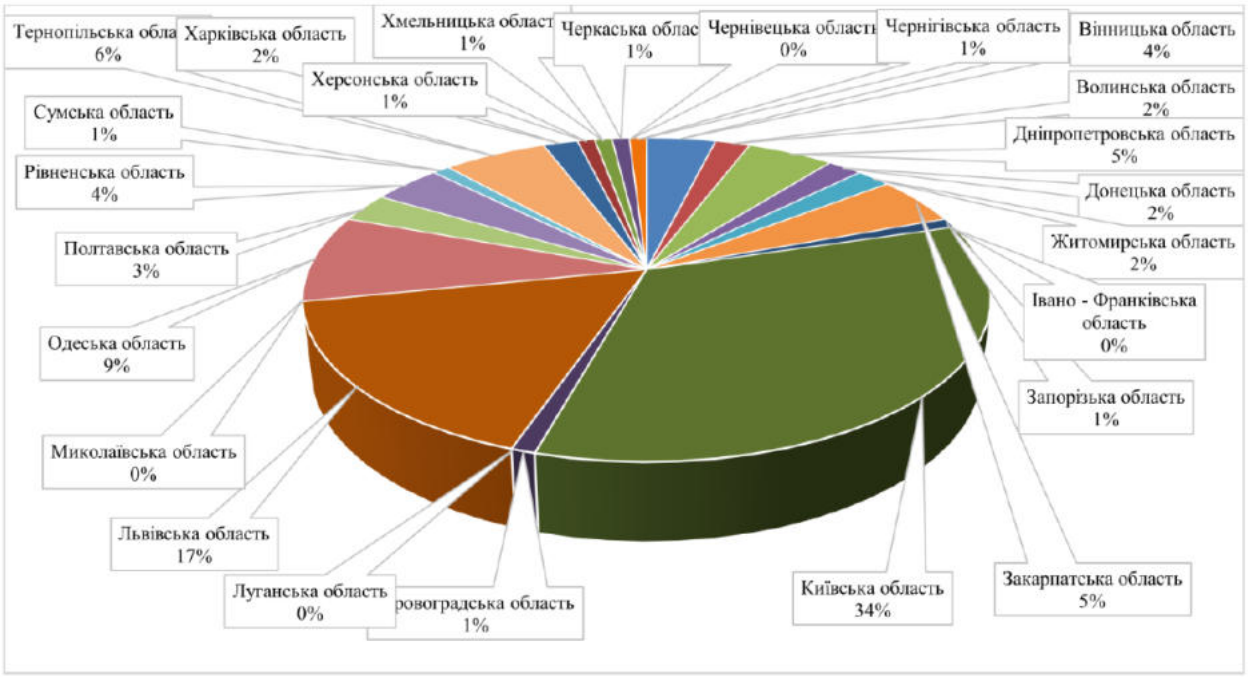

Рис. 2.4. «Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної початкової освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р.
Джерело: за даними» [7]

Протягом аналізованого періоду спостерігалося зменшення частки суб'єктів господарювання в сфері початкової освіти більш ніж у половині областей, зокрема найбільше — у Київській, Одеській та Харківській областях, де зниження склало близько 4%. Водночас суттєве зростання відбулося в Закарпатській, Львівській та Тернопільській областях.

Щодо динаміки розміщення приватних закладів початкової освіти, то найбільше їх зосереджено у північних регіонах країни, переважно завдяки Київській області. Проте в останні роки цей показник поступово знижується (Рис. 2.5.) (Додаток Ж.2.).

Дослідження ситуації з приватною загальною середньою освітою в Україні у 2015-2022 роках свідчить про нерівномірний розвиток у різних регіонах: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська та Хмельницька області продемонстрували значне зростання - в середньому у п'ять разів.

У сфері приватної професійно-технічної освіти в Україні спостерігається уповільнення темпів зростання кількості суб'єктів господарювання, що складає 84,01%. Найбільше скорочення закладів відбулося в Донецькій, Запорізькій, Луганській, Сумській та Херсонській областях [7].

Відсоток зменшення кількості навчальних закладів у цих регіонах становить -16%, а найбільше скорочення за кількісними показниками було зафіксовано в Київській та Дніпропетровській областях у 2022 році [7].

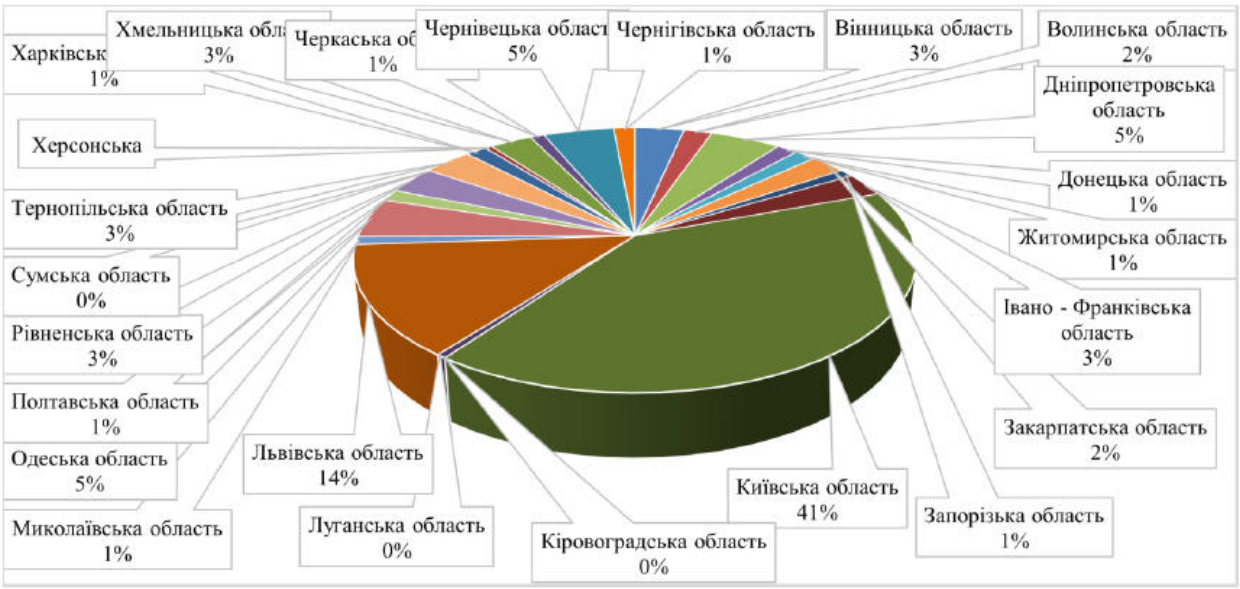

Рис. 2.6. «Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної професійно-технічної освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р. Джерело: за даними» [7]

Найбільша частка суб'єктів господарювання в приватній професійно-технічній освіті зосереджена в Київській області, де цей показник складає

27,06%, а на другому місці знаходиться Одеська область з показником 10,99%, що стабільно збільшується (Рис. 2.6.).

Найбільше зменшення частки закладів було зафіксовано в Донецькій області, тоді як найбільший приріст спостерігався в Київській, Івано-Франківській та Львівській областях.

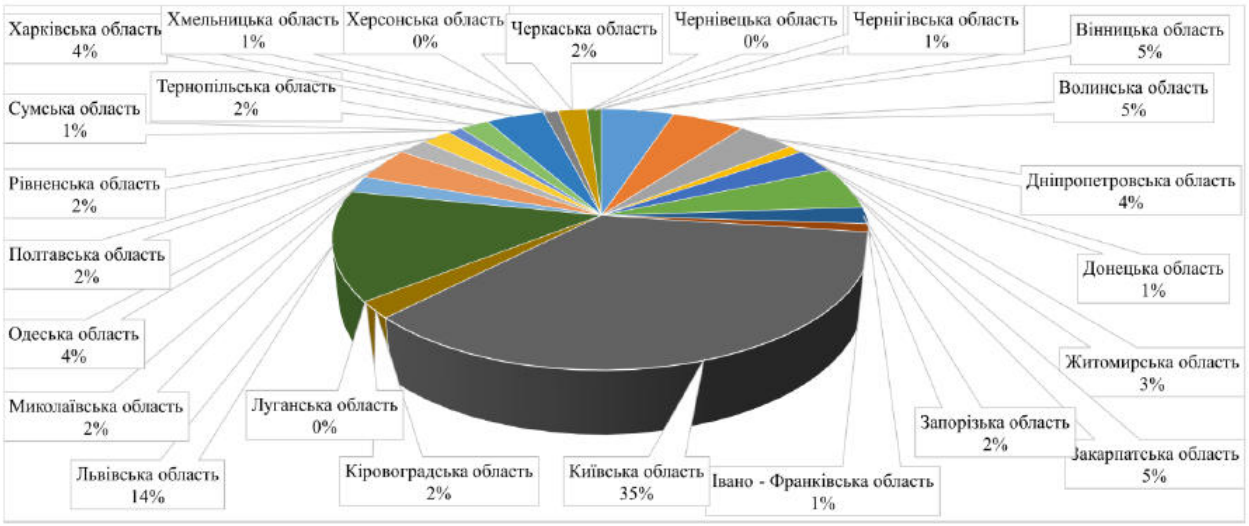

Рис. 2.7. «Питома вага кількості суб'єктів господарювання у сфері приватної фахової передвищої та вищої освіти України у розрізі областей 2021-2022 н.р. Джерело: за даними» [7]

Аналіз динаміки суб'єктів господарювання у сфері приватної фахової передвищої та вищої освіти в Україні в розрізі областей показує загальне зниження їх кількості на 4%, що здебільшого стосується Київської, Миколаївської, Одеської та Рівненської областей. Водночас в інших областях спостерігалося значне зростання.

Максимальне зниження кількості закладів у сфері приватної фахової передвищої та вищої освіти у 2022 році сталося в Київській області, а найбільше зростання було зафіксовано у Волинській області.

Найбільша частка таких закладів стабільно припадала на Київську область, але в 2022 році цей показник значно знизився з 51% до 35%.

Вінницька, Волинська, Житомирська, Кіровоградська, Тернопільська та Львівська області збільшили свою частку в кількості закладів у секторі фахової передвищої та вищої освіти у 2022 році.

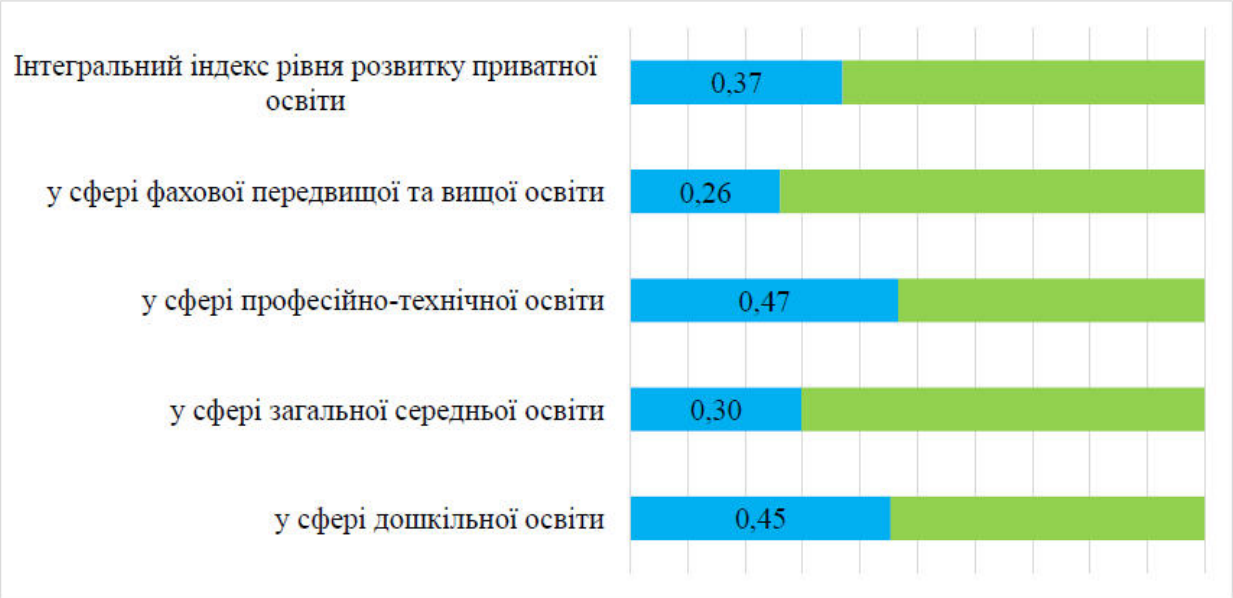

Рис. 2.20. «Інтегральний індекс рівня розвитку приватної освіти у розрізі освітніх рівнів

Джерело: за даними» [7]

Інтегральний показник рівня розвитку спеціальної освіти за рівнем освіти коливається від 0,26 у сфері фахової передвищої та вищої освіти до 0,47 у сфері професійної освіти, що свідчить про негативну ситуацію у розвитку спеціальної освіти в Донецькій, Луганській та Херсонській областях у 2022 році (Рис. 2.8. та 2.9.).

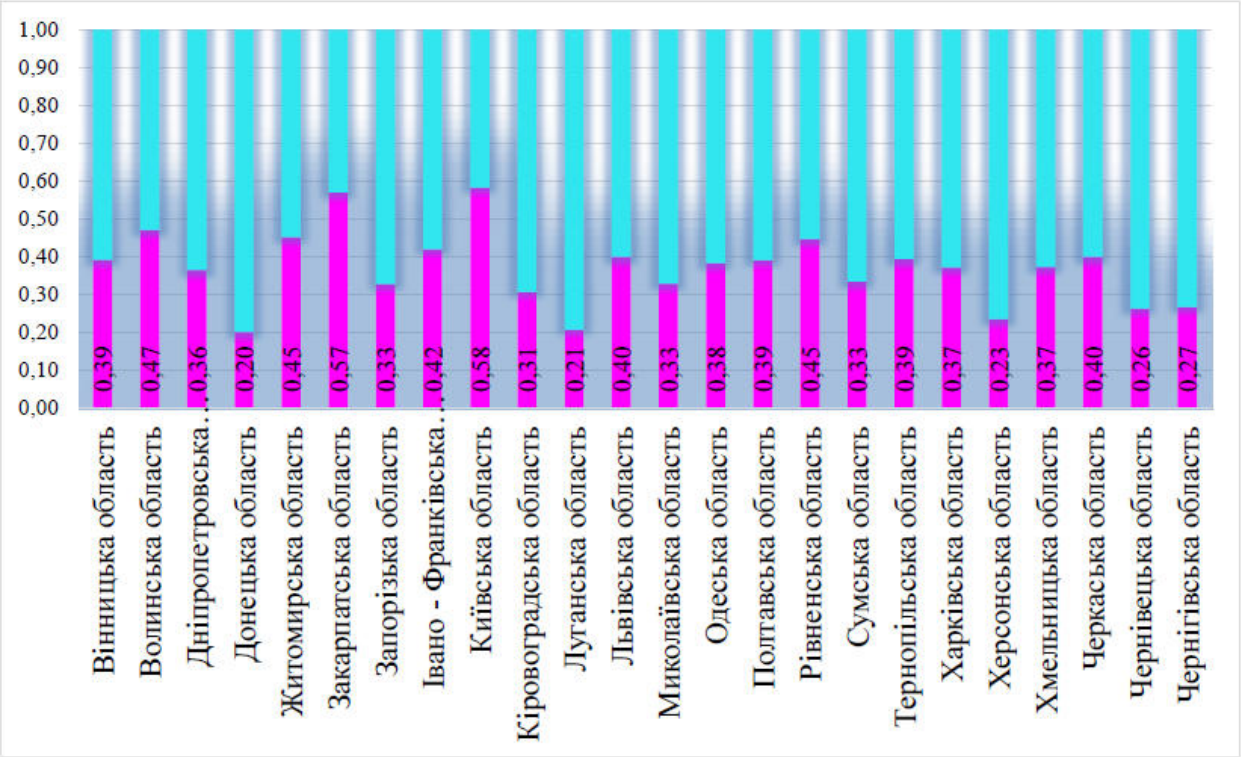

Рис. 2.9. «Інтегральний індекс рівня розвитку приватної освіти у розрізі областей

Джерело: за даними» [7]

За результатами проведеного дослідження інтегральний індекс розвитку приватної освіти в Україні складає 0,37, що свідчить про досягнення лише 37% від максимально можливого рівня, що вказує на слабке становище приватної освіти та негативні тенденції її розвитку, зокрема в окремих регіонах. Основні фактори, що призводять до такого результату, можна вирішити через розробку ефективної державної політики щодо розвитку приватної освіти, оскільки діяльність цих закладів в значній мірі залежить від підтримки з боку держави як в освітній, так і в бізнесовій сфері. Це вимагає більш глибокого аналізу ступеня впливу цих факторів на стан приватної освіти.

2.2. Концепція розробки державної політики щодо розвитку приватної освіти.

Розробка державної політики розвитку приватної освіти повинна здійснюватися з урахуванням освітніх рівнів, на основі результатів дослідження стану розвитку приватної освіти та рівня підтримки, яку надає держава закладам приватної освіти в умовах сучасного господарювання. Проведений аналіз дозволив виокремити низку пріоритетних завдань, які потребують систематизації для сприяння розвитку приватної освіти з урахуванням регіональних особливостей навчальних закладів.

Результати дослідження розвитку та державної підтримки приватної дошкільної освіти вказують на важливість зосередження уваги на проблемах, пов'язаних з легалізацією освітньої діяльності (Рис. 2.10) (Додаток К). Наразі кількість нелегальних навчальних закладів продовжує зростати, і їх діяльність часто приховується під виглядом центрів дозвілля або педагогічних гуртків, які не забезпечують належних умов для перебування дітей відповідно до встановлених стандартів. Це призводить до відсутності належної безпеки та відповідальності в разі нещасних випадків чи зловживань з боку персоналу, а також до неможливості контролювати та гарантувати збереження життя і здоров'я дітей у нелегальних приватних садках. Крім того, значна кількість респондентів, що брали участь у соціологічному опитуванні, відзначають труднощі з отриманням ліцензій для ведення такого виду освітньої діяльності.

Наразі важливим завданням є спрощення, чіткість та прозорість процесу отримання дозволів на здійснення освітньої діяльності, вдосконалення соціального захисту педагогічних працівників приватних дошкільних закладів, забезпечення доступності та зрозумілості вимог державних органів щодо ліцензування працівників приватних дошкільних установ, а також розробка обґрунтованих стандартів щодо витрат на утримання дітей у таких закладах.

Ще одним ключовим аспектом при розробці державної політики розвитку приватної дошкільної освіти є державна підтримка інноваційних підходів у сфері освітніх послуг. Дошкільна освіта повинна відігравати провідну роль у формуванні особистості, і міжнародний досвід підкреслює значення впровадження сучасних інноваційних методик раннього розвитку. Ці методики мають орієнтуватися не лише на розвиток навичок наслідування, але й на стимулювання креативності та застосування індивідуалізованих підходів у процесі освітньої діяльності на цьому рівні.

Особлива увага повинна бути зосереджена на ролі педагогічних працівників та вихователів, які потребують підвищення кваліфікації для забезпечення високоякісного надання освітніх послуг. Необхідно також вдосконалити їхній статус у рамках приватних дошкільних закладів, щоб підвищити мотивацію та залучення до професії. Важливим є включення приватних дошкільних закладів до прогресивних онлайн платформ, новітніх методів навчання та програм раннього розвитку, розроблених на державному рівні відповідно до національних стандартів дошкільної освіти та кращих міжнародних практик. Крім того, необхідно забезпечити державну підтримку ініціатив у впровадженні нових освітніх програм та методик, які сприятимуть підвищенню якості освітнього процесу у приватних дошкільних закладах.

Аналізуючи регіональні особливості приватної дошкільної освіти, варто зазначити, що зміни, які відбулися під час масштабної окупації, відображаються у східних, північних та південних регіонах України, і політика розвитку приватної освіти має бути відновлювальною. Водночас у західних і центральних регіонах існує потреба в компенсаторній політиці, спрямованій на розширення можливостей приватної освіти для задоволення зростаючого попиту на дошкільну освіту, наприклад, через збільшення кількості внутрішньо переміщених дітей.

Створення ефективної державної політики розвитку приватної дошкільної освіти дозволить вирішити проблему нестачі державної дошкільної освіти, головним чином, шляхом доповнення її сучасними,

легальними приватними закладами, здатними гарантувати право на здобуття дошкільної освіти всім бажаючим.

«Результати дослідження стану розвитку та державної підтримки приватної загальної середньої освіти свідчать про необхідність концентрації уваги на проблемах, що пов’язані із комерціалізацією освітньої діяльності (Рис. 2.11.) (Додаток К.1.)» [31].

Протягом останніх років Уряд України здійснив низку ініціатив, спрямованих на вирішення проблеми комерціалізації освітньої діяльності на рівні загальної середньої освіти. Одним із заходів, який, як очікувалося, мав позитивно вплинути на фінансові проблеми освітніх послуг на цьому рівні, було запровадження у 2018 році компенсації плати за навчання у формі податкового відшкодування.

Хоча ця доплата призвела до того, що 18% плати за навчання повертається в кишені батьків, чиї зарплати оподатковуються, вона не мала на меті покращити фінансову стійкість приватних шкіл. Водночас у 2019 році було запроваджено освітню субвенцію для приватних шкіл, яка надається приватним закладам освіти, що відповідають певним умовам, а саме: мають дозвіл на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, провадили освітню діяльність до 1 вересня року, що передує плановому бюджетному періоду, не перебувають у процедурі банкрутства або ухвалі про визнання їх банкрутами та не перебувають на стадії ліквідації.

З одного боку, така ситуація свідчить про те, що обмежена фінансова підтримка надається приватним навчальним закладам, які не мають значних фінансових проблем, а з іншого боку, гранти покликані знизити вартість освітніх послуг пропорційно до розміру гранту, що знову ж таки впливає на доступність послуг, а не на забезпечення ефективності комерціалізації освітньої діяльності.

Тому для сприяння комерціалізації державна політика щодо приватної шкільної освіти має базуватися на таких заходах, як підтримка розвитку інфраструктури для приватних навчальних закладів; підтримка впровадження

пільгового оподаткування землі; підтримка впровадження пільгової оренди приміщень для здійснення освітньої діяльності; підтримка впровадження пільгового оподаткування освітньої діяльності, надання пільгових освітніх послуг вразливим верствам населення; виплата компенсації за підручники для забезпечення рівних умов у навчальному процесі,

Особливу увагу слід звернути на складну ситуацію, що склалася в приватних школах, розташованих на територіях, постраждалих від військових дій в Україні. В багатьох школах Північного та Південного регіонів доцільно продовжувати освітній процес у дистанційному форматі, при цьому зберігаючи їх статус і забезпечуючи визнання документів, що підтверджують завершення певного рівня освіти відповідно до державних стандартів. Водночас зростання кількості учнів у приватних школах Західного регіону вказує на потребу підтримки розвитку приватної освіти, зокрема через полегшення процедур ліцензування та надання дотацій для створення нових ліцензованих навчальних закладів.

Дослідження стану розвитку державної та приватної професійно-технічної освіти свідчать, що вирішення проблем, пов'язаних з інноваціями в освітніх послугах, має бути пріоритетним (рис. 2.12) (Додаток К.2).

Згідно з вимогами економічного розвитку та потребами населення в професійному навчанні, система професійно-технічних навчальних закладів має значний потенціал для підготовки робочої сили. Проте, через масовий відтік досвідчених викладачів-практиків, низький рівень комп'ютерного забезпечення, застарілість матеріально-технічної бази, обладнання та методичних матеріалів, спостерігається скорочення кількості учнів на 100 000 осіб.

Отже, основними заходами при розробці державної політики розвитку приватної професійно-технічної освіти є створення програм для залучення приватних навчальних закладів до впровадження інноваційних методів навчання та використання прогресивних онлайн платформ, підтримка розвитку екоорієнтованих напрямків навчання, сприяння участі приватних

закладів у процесах цифровізації, а також підтримка тюторського підходу до соціального розвитку учнів.

Значна кількість зруйнованих і пошкоджених закладів професійно-технічної освіти в Східному, Південному та Північному регіонах України вказує на потребу в державній підтримці приватного сектора освіти, зокрема через залучення фінансових ресурсів для відновлення цих закладів, аби забезпечити потребу у кваліфікованих робітниках на підконтрольних Україні територіях.

Дослідження розвитку державної та приватної професійної доуніверситетської та вищої освіти показують, що питання, пов'язані з якістю освітніх послуг, мають бути пріоритетними (рис. 2.13) (Додаток К.3).

Дистанційна освіта, покликана вирішити проблему доступності освіти в сучасних реаліях, певним чином ставить під сумнів можливість гарантування якості освіти. Це пов'язано з тим, що встановлені вимоги до навчального процесу мають бути переглянуті, а заходи контролю якості мають бути гнучкими та адаптивними.

У цей час питання забезпечення якості освітнього процесу відходять на другий план порівняно з забезпеченням безпеки життя та здоров'я учасників освітнього процесу під час воєнних дій. Також важливою причиною реформування державної політики розвитку фахової передвищої та вищої освіти є зміни в попиті на ринку праці через повномасштабне вторгнення, що робить деякі освітні програми менш актуальними, і потребує посиленої уваги до приватного сектору освіти.

«Тому першочерговими завданнями державної політики мають бути забезпечення відповідності результатів навчання актуальним потребам ринку праці, розвиток та впровадження міждисциплінарних освітніх програм і програм типу liberal arts, залучення до державних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників приватних закладів фахової передвищої та вищої освіти, контроль дотримання державних стандартів якості роботи приватних закладів фахової передвищої та вищої освіти,

контроль дотримання державних стандартів якості освітніх програм закладів фахової передвищої та вищої освіти» [31].

Важливу роль має відігравати акредитація закладів, співпраця з іноземними агенціями із забезпечення якості та консультації з міжнародними експертами.

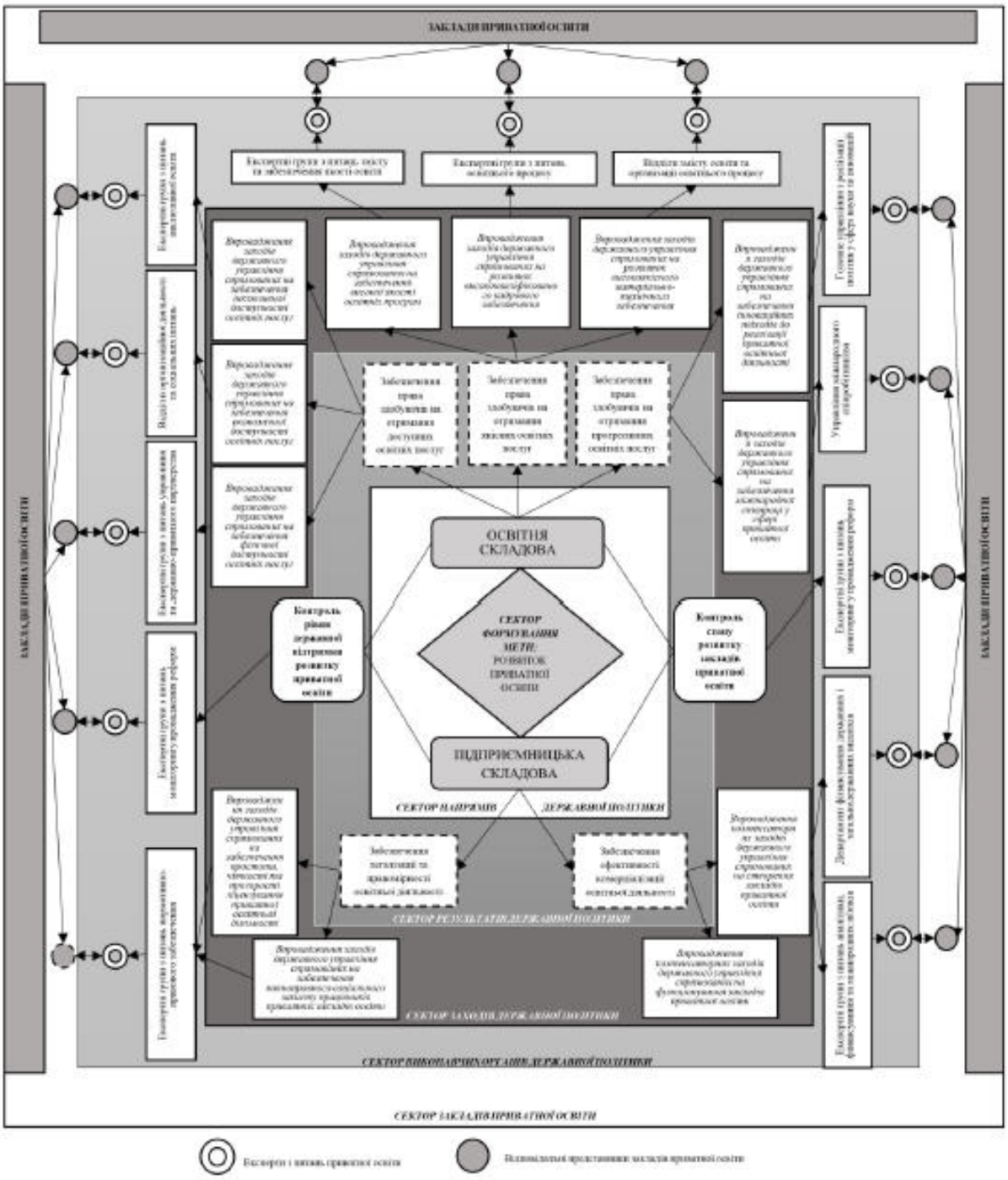

Рис. 2.14. Концептуальна модель формування державної політики розвитку приватної освіти [31]

«Внаслідок повномасштабного вторгнення значна частина закладів приватної освіти були переміщені і на сьогодні намагаються відновити свою повноцінну діяльність, тому варто наголосити на необхідності державної підтримки процесу переміщення закладів освіти із Східного, Північного та Південного регіонів до Центрального та Західного, зокрема Миколаївської, Івано-Франківської, Луцької, Кіровоградської, Тернопільської, Київської, Рівненська та Полтавської області, з них 9 ЗВО і 15 відокремлених структурних підрозділів ЗВО приватної форми власності» [31].

Розробка державної політики щодо розвитку приватної освіти, з урахуванням запропонованих напрямів по різних рівнях освіти та виявлених проблемних аспектів, вимагає створення концептуальної моделі, яка відображатиме взаємодію різних секторів. Ці сектори включають: сектор формулювання цілей, сектор структурування напрямів політики, сектор визначення очікуваних результатів політики та контролю їх досягнення, сектор розробки заходів політики, сектор виконавчих органів та сектор приватних освітніх установ, що детально показано на рис. 2.14.

Таким чином, запропонована концептуальна модель передбачає поділ державної політики розвитку приватної освіти на два основні напрямки: освітній та підприємницький. Ключовими результативними показниками успішної реалізації цієї політики є забезпечення доступу здобувачів до освітніх послуг, гарантія їх якості, забезпечення прогресивності освітніх послуг відповідно до запропонованої функціональної моделі взаємодії складових системи освіти, а також легалізація та ефективна комерціалізація освітньої діяльності.

РОЗДІЛ 3.
МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародний досвід приватної освіти варіюється в залежності від соціокультурних, економічних та політичних умов різних країн, проте багато з них мають спільні етапи розвитку та характерні риси. Як показує міжнародна практика, висока ефективність приватної освіти часто забезпечується завдяки значній державній підтримці як у нормативно-правовому, так і в фінансовому плані, що робить її популярною в багатьох країнах світу.

«У США, Великобританії, Канаді, Австралії, Німеччині, Франції, Іспанії, Китаї, Японії та інших країнах приватні заклади є важливою частиною загальної системи освіти, а окремі з них, зокрема такі як Гарвард, Єль і Прінстон мають світове визнання. Особливої уваги заслуговують специфічні права приватних закладів окремих країн. Зокрема приватні освітні заклади США, на відміну від державних, мають більшу свободу в плануванні програм і методів викладання, а також встановлюють власні вимоги до абітурієнтів, необхідності провадження додаткових тестів і специфічних вимог до вступу»[37; 34].

Система приватної освіти в кожній країні є унікальною та має свої власні характеристики. Порівняння систем приватної освіти різних рівнів в країнах Америки, Європи та Азії вказує на наявність специфічних рис, що визначаються місцевими умовами та особливостями національних освітніх систем.

«Досліджуючи досвід розвитку приватної освіти Китаю, науковці вказують на позитивний вплив сприяння приватній освіті збоку держави на різних освітніх рівнях, [38; 41], впровадження «Правил імплементації Закону про сприяння приватній освіті Китайської Народної Республіки» як важливої

складової розвитку приватної освіти [35], орієнтації вищої освіти на потреби регіонального ринку праці Китаю [33]. Окрім цього піднімаються питання дисбалансу у доступі та якості шкільної освіти, як наслідок розвитку тіньового приватного додаткового репетиторства, що виникає як через попит, так і через пропозицію» [41].

«Опитування 2013 року, проведене Корпорацією сприяння та взаємодопомоги для приватних шкіл Японії, свідчить, що представники приватного сектору освіти оцінювали власну фінансову ситуацію по-різному залежно від розміру, історії, місця розташування та галузей навчання, представлених в університеті, і що існували різні нерівності між державними та між приватними установами, проте державна політика розвитку приватної освіти змінила ситуацію на краще, зокрема у частині регламентованої рівності обох секторів» [42].

«Спалах пандемії COVID-19 призвів до величезних суспільних змін у всьому світі та торкнувся багатьох сфер повсякденного життя, тому одним із найсерйозніших обмежень для стримування пандемії стало закриття шкіл і дитсадків, зокрема і у Німеччині, а особливо в країнах із порівняно низьким рівнем цифровізації шкіл ця ситуація відкрила можливості для приватних акторів отримати значення та вплив у секторі освіти, що спричинили дискусії щодо цифрового та домашнього навчання під час закриття шкіл у Німеччині через кризу COVID-19» [39].

«Порівняння ефектів освітнього регулювання: рамкові умови та фінансування приватних шкіл у Німеччині, Австрії та Швейцарії свідчить, що Німеччина має найбільш сприятливе для приватних шкіл середовище в шкільній політиці порівняно з Австрією та Швейцарією з точки зору фінансування та рівного ставлення до субсидованих приватних шкіл, незалежно від того, хто ними керує» [36].

Деякі канадські провінції частково фінансують приватні школи на основі певних розрахунків, і, згідно з аналізом, католицькі та протестантські

державні школи перебувають у дещо вигіднішому становищі завдяки чинній системі стипендій [40].

Вивчаючи міжнародний досвід розвитку приватної дошкільної освіти, науковці вказують на складний процес її становлення. Зокрема, Н.В. Яременко аналізує розвиток приватної дошкільної освіти в сучасній Англії, виділяє ясла у формі груп по догляду за дітьми від трьох місяців, ясла у звичайному форматі для дітей від двох років, денні ясла для дітей від трьох місяців, описує типи навчальних закладів, зокрема, формат занять дітей у незалежних школах. Автор також визначає принципи та пріоритети приватних дитячих садків у Великій Британії: самоцінність дитинства (дитинство як автентична частина життя, що не обмежується підготовкою до наступного етапу), цілісність дитини (необхідність взаємопов'язаного розвитку без поділу на окремі предмети) та незалежність навчання від зовнішніх впливів, самостійність і самоспрямованість через набуття власного досвіду; акцент на фізичні та розумові здібності; сприятливі умови для розвитку потенціалу; активність як результат взаємодії з навколишнім середовищем [32].

«В. Г. Сизоном досліджено основні міжнародні підходи до фінансування закладів дошкільної та освіти та участь громадськості в управлінні освітою на місцевому рівні та виявлено особливості економії коштів на місцевому рівні, що полягають в укладанні договорів з аутсорсинговими компаніями щодо виконання певних повноважень, зокрема таких як перевезення, прибирання, харчування, а також автор виділяє підхід громад Польщі до утримання закладів та надання додаткових платних послуг в Естонії та Польщі» [28].

«Т. Ключкович та І. Козубовська вивчаючи зарубіжний досвід дошкільного виховання акцентують увагу на позитивах основних тенденцій та особливостей розвитку змісту дошкільної освіти у Великій Британії, зокрема щодо побудови освітніх програм в сучасних дошкільних закладах на ідеях М. Монтессорі» [12]. Зосередження уваги на досвіді дошкільної освіти

у Великій Британії може допомогти зрозуміти та адаптувати підходи до підвищення якості дошкільної освіти в Україні. Методика Монтессорі є цінною для розвитку спеціальної освіти, оскільки відома своєю інноваційністю, активним використанням розвиваючих ігор та заохоченням самостійності і творчості дітей.

«Міжнародний досвід фінансування дошкільних закладів розглянуто О.Ю. Клепанчук та проаналізовано досвід та практику фінансування дошкільних та шкільних закладів країн Європейського Союзу, їх механізмів управління закладами не адміністративно-командними, а економічними стимульованими методами»[11]. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю покращення державної підтримки приватної дошкільної освіти, не тільки в освітньо-педагогічному контексті, а й у фінансово-економічній діяльності приватних навчальних закладів, що є важливим етапом розвитку сучасних освітніх систем. Висновок про необхідність підвищення рівня державної фінансової підтримки дошкільної освіти з урахуванням інтересів суспільства є вагомим підґрунтям для перегляду підходів до фінансування освітніх установ. Перехід до фінансування, орієнтованого на суспільні потреби та ефективність, дозволить збільшити обсяги фінансування, що позитивно вплине на якість освіти та розвиток інтелектуального потенціалу країни.

Результати проведеного дослідження приватної дошкільної освіти дозволяють ознайомитись із успішним досвідом її розвитку та специфічними особливостями управлінських практик, які можуть бути корисними для України. Зокрема, британська система дошкільної освіти передбачає впровадження ваучерів, що дають право на 5 безкоштовних відвідувань приватного дитячого садка на тиждень після досягнення дитиною трирічного віку, при цьому кожне заняття триває 2,5 години. Додатково, частина витрат, яку батьки сплачують за приватний дошкільний заклад, звільняється від податків.

Система дошкільної освіти Естонії передбачає часткове фінансування з державного бюджету приватних навчальних закладів у вигляді освітніх грантів, спрямованих на виплату заробітної плати педагогам і керівникам навчальних закладів, підвищення кваліфікації, покриття витрат на навчальні матеріали, харчування дітей і витрат, пов'язаних зі створенням інтернатних закладів. Решту витрат беруть на себе приватні юридичні особи. Специфічною підтримкою закладів дошкільної освіти є наявність опікунської ради закладу, яка складається з представників адміністрації, педагогічної ради, учнівської ради, батьків та випускників закладу.

Фінська система приватних дошкільних закладів зосереджена на забезпеченні індивідуального підходу до здібностей та особливих потреб дітей, а фінансова державна підтримка ґрунтується на тих самих критеріях, що й у державній системі дошкільної освіти. Розмір видатків визначається витратами на догляд та освіту дитини та чисельністю населення.

Приватні дитячі садки в США характеризуються наявністю як домашніх, так і «публічних» типів, причому перші включають групи з 12 або менше дітей, відкриті в приватних будинках, а другі - спеціальні дошки на підлозі, наприклад, матраци, що складаються, замість ліжечок, і кілька груп, де діти перебувають в одній кімнаті, де вони їдять, грають і сплять.

Приватні дошкільні заклади в Польщі отримують фінансову підтримку у вигляді освітніх грантів, цільових дотацій, трансфертів та субсидій, витрати яких суворо контролюються місцевою владою, тому вартість послуг приватної освіти на цьому рівні є відносно низькою. Місцеві органи влади сприяють організації догляду за дітьми, харчування, реєстрації дітей дошкільного віку, утриманню навчальних закладів, забезпеченню матеріально-технічними ресурсами, створенню, ліквідації та реорганізації дошкільних закладів, а також конкурсному відбору керівників закладів.

До найбільш відомих приватних дитячих садків у світі належать мережі закладів, що працюють за методикою М. Монтессорі, поширені в різних країнах і використовують унікальний підхід до виховання та розвитку дітей,

Вальдорфські садки, засновані на антропософській педагогіці Р. Штайнера, які акцентують увагу на гармонійному розвитку дитини через творчість та самовираження. Також серед таких садків можна назвати Лондонський Palace Nursery, який обслуговує дітей з королівської родини та демонструє високі стандарти приватних дитячих закладів. Крім того, існують інші міжнародні приватні дитячі садки, які навчають за національними стандартами та програмами. Розвиток приватної дошкільної освіти в цих закладах підтримується економічно розвиненими країнами, високими державними стандартами та значною фінансовою спроможністю більшості їх населення.

Міжнародний досвід розвитку приватної загальної середньої освіти висвітлений у роботах дослідників, які вивчали такі країни, як Китай, США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Польща та інші економічно розвинені держави. «Зокрема В. І. Кабанов, досліджуючи досвід публічного управління середньою освітою у Китаї та США, проводить критичний аналіз та визначення характеристик моделей державного управління цих двох найбільш економічно розвинених країнах світу, що з одного боку, схожі у визначенні особливостей моделей управління середньою освітою, а з іншого різняться умовами та підходами до державного управління в загальній соціальній сфері» [10].

«Н. Хайдарі описує виховний феномен приватних шкіл-пансіонів Великобританії та, розкриваючи особливості організації виховання у приватних школах-пансіонах, характеризує сутність автентичного британського освітнього феномену "шкільного духу", що присутній у всіх предметах, освітніх заходах, речах, які оточують учнів, у шкільних будівлях, та в усіх освітніх заходах. Такий підхід визнається відображенням автентичності та індивідуальності закладу і є предметом гордості» [29; 30].

«Особливості впровадження американської системи навчання у приватних школах Кувейту описує Д. Малець, який вказує, що Американська система навчання у приватних школах Кувейту забезпечує опанування учнями знаннями та навичками у різних галузях» [14]. Хоча існують

приклади успішного розвитку приватних шкіл, що впроваджують американську систему освіти, такі як Американська міжнародна школа Кувейту (AISK), Міжнародна школа Такамул і Американська школа Кувейту (ASK), попит на розвиток приватної освіти може призвести до конфліктів між різними соціально-політичними, прогресивними і консервативними силами, а для задоволення зростаючого суспільного попиту на державну шкільну освіту необхідна реалізація соціальної політики в інтересах суспільства.

«Пршесмицька Н. О., Лалак Н. В., вказує, що у Нідерландах дві третини шкіл – приватні. Існує досить чітке розмежування за цінами та за метою навчання. Батьки добре розуміють, якою хочуть бачити дитину, коли віддають її до певного виду школи. Цікаво, що там більшість дітей навчаються у школі вже з 4 років. Дітей привчають сприймати школу не як місце, де вчаться чи «відсижують уроки», а як єдину команду, центр спілкування. А в Іспанії приватна освіта недешева – від 3 тис. доларів на місяць. Проте ці школи гарантують вступ до університетів як своєї країни, так і за кордон. В Іспанії, Ірландії, Бразилії, Колумбії, Аргентині у приватній школі навчається кожна третя дитина, а у Франції, Британії – кожна п’ята. У цих країнах загалом вважається, що гарне майбутнє забезпечити може лише приватна школа» [26].

«Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї описано у монографії науковців О.І. Локшина, О.З.Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик, які обгрунтували сутність тенденції як наукової категорії педагогічної компаративістики, та феномену, який характеризує розвиток сучасної освіти, розкрито стратегічні орієнтири міжнародних організацій щодо розвитку освіти в умовах глобалізації та європеїзації та виявлено тенденції розвитку шкільної освіти в країнах зарубіжжя в контексті реформи загальної середньої освіти в Україні» [13].

«Пагутяк Ю. М. та Розман І. І. розглянуто двояке ставлення педагогів та діячів освіти до приватних шкіл та їх значення у системі освіти сьогодення. Виокремлено та наголошено на те, що приватні школи мають свої переваги

над державними освітніми закладами, зокрема у частині індивідуального підходу до навчання дитини, якій приділяють стільки часу, скільки потрібно, оскільки кількість дітей у класі не перевищує 12-14 чоловік, можливості творчої реалізації для вчителів, завдяки чому процес навчання проходить цікаво, а також суворої дисципліни, до якої дитину привчають у таких навчальних закладах» [16].

Більшість приватних шкіл Німеччини мають релігійний напрямок і засновані як фізичними, так і юридичними особами, а також громадськими організаціями на приватних умовах. Ці школи забезпечують більш високий рівень освіти порівняно з державними, однак вартість навчання є вищою. Хоча такі заклади не отримують фінансування від держави, вони мають можливість отримувати субсидії від приватного сектору.

Приватні школи Великої Британії, зокрема Ітон і Гарроу, вважаються елітними навчальними закладами. Вони зазвичай ставлять високі вимоги до кандидатів і забезпечують індивідуальний підхід до навчання. Більшість таких шкіл у Великій Британії є змішаними, де навчаються як хлопці, так і дівчата.

Приватна освіта в Сполучених Штатах має довгу історію і відіграє важливу роль в системі освіти, причому приватні школи є на всіх рівнях - від дошкільної до вищої освіти. Приватні школи включають релігійні, гуманітарні, наукові та інші професійні школи і фінансуються з різних джерел, включаючи плату за навчання, благодійні фонди та державні гранти.

Приватні школи Канади зазвичай пропонують більший вибір програм і спеціалізацій порівняно з державними навчальними закладами та мають менший розмір класів. Хоча вартість навчання є досить високою, багато шкіл пропонують фінансову допомогу для учнів із обмеженими доходами.

Приватні школи в Франції значно поширені як альтернатива державним навчальним закладам. Освіта в цих школах часто має релігійний ухил і акцент на розвитку особистості. Плата за навчання у приватних школах значно вища, ніж у державних. Вони можуть бути католицькими,

протестантськими або іншими конфесійними, а також незалежними закладами. Хоча приватні школи є частиною загальної освітньої системи, вони мають більше свободи в організації навчання. Держава не надає фінансову підтримку цим закладам, але існує система державних субсидій.

Приватні школи трохи менш поширені в Іспанії. В Іспанії існує багато різних типів приватних шкіл, від релігійних до світських, які часто беруть високу плату за навчання завдяки високій якості освіти. В Іспанії держава підтримує приватні школи через систему субсидій, але не субсидує їх повністю.

Фінська шкільна система, включаючи приватний сектор, є однією з найкращих у світі, з меншими розмірами класів, більш гнучким навчальним планом і зосередженням на індивідуальних потребах учнів.

Приватний сектор освіти активно розвивається і в Китаї. Особливо цікавим є підхід до надання додаткових освітніх послуг: багато приватних шкіл та навчальних центрів пропонують підготовчі курси для вступу до університетів, мовні курси та інші спеціалізовані програми.

Приватна освіта в Гонконзі включає як школи, засновані благодійними організаціями та фінансовані через гранти, так і заклади, що отримують пряме державне фінансування. У таких школах ціни на навчання визначаються ринком освітніх послуг. Така модель освіти є дуже популярною, оскільки лише одна дитина з десяти навчається у державній школі.

Більшість приватних шкіл Швеції є власністю держави та отримують бюджетне фінансування, однак вони мають більшу автономію в управлінні та застосовуваних методах викладання порівняно з традиційними державними навчальними закладами.

Приватні школи в Індії є важливою частиною системи освіти і мають свої особливості, зумовлені культурними, економічними та соціальними характеристиками країни. Зокрема, учні мають додаткову перевагу в подальшій освіті та працевлаштуванні завдяки доступному доступу до

спеціалізованих програм з вивчення іноземних мов, технічних навичок та підготовки до міжнародних іспитів.

Австралійська система приватної середньої освіти вирізняється акцентом на соціальну взаємодію та необхідність вибору спеціалізації, що включає релігійні, гуманітарні, спортивні, мистецькі напрями, а також інтернатні програми. Однією з особливостей приватної освіти в Австралії є тісна співпраця з батьками, які мають можливість активно брати участь в освітньому процесі своїх дітей, що свідчить про відкритість шкіл до взаємодії та врахування побажань і думок батьків.

Загалом міжнародний досвід розвитку приватної шкільної освіти демонструє її різноманітність, високий рівень якості освітніх послуг, впровадження інноваційних методів розширення освітніх можливостей, оновлення педагогічних підходів та зміцнення співпраці між школою та родиною.

Огляд систем приватної вищої освіти в Європі, США та Азії показує, що існує низка провідних приватних вищих навчальних закладів, які пропонують якісну освіту в різних галузях, включаючи науку, технології, мистецтво та бізнес.

Одним із найвідоміших і найбільш престижних університетів у світі є Гарвардський університет у США, заснований у 1636 році. Він пропонує широкий вибір програм від бакалаврату до докторантури. Переваги навчання в ньому включають високі академічні стандарти, висококваліфікований викладацький склад і ресурси, доступ до різноманітних навчальних дисциплін і дослідницьких програм, сприяння інтелектуальному розвитку та науковим дослідженням, можливості глобальної співпраці та мережі міжнародних контактів, а також впливову академічну атмосферу, що стимулює розширення знань і особистісне зростання.

Історія розвитку Гарвардського університету як приватного навчального закладу охоплює кілька століть і відображає зміни в суспільних умовах і освітніх концепціях. Спочатку заснований як коледж для підготовки

священнослужителів, університет з часом став всебічним вищим навчальним закладом. Однією з ключових подій його еволюції стало прийняття «Нового статуту коледжу» в 1650 році, який визначив основи освіти та управління університетом. Надалі розвиток Гарварду орієнтувався на співпрацю з промисловістю, національною економікою та науковими дослідженнями. Сьогодні він славиться своєю високою академічною репутацією, багатогранними навчальними та дослідницькими програмами, а також значним впливом у глобальному контексті в багатьох сферах.

Массачусетський технологічний інститут (MIT) у США є ще одним відомим приватним університетом, що спеціалізується на науці, технологіях та інженерії. Його розвиток як приватного навчального закладу пройшов через кілька ключових етапів. Заснований у 1861 році, MIT став відповіддю на зростаючу потребу в технічних та інженерних кадрах для підтримки промислового розвитку США. На початкових етапах університет визначив свою спеціалізацію в галузі науки та технологій, запровадивши нові програми, зокрема в аерокосмічній, електротехнічній та хімічній інженерії, а також військових дослідженнях. Зараз MIT розширив свою освітню діяльність, включивши гуманітарні та соціальні науки, а також мистецтво, даючи студентам можливість поєднувати технічну підготовку з глибшим розумінням соціокультурних та етичних аспектів. Крім того, університет активно сприяє розвитку стартапів та інноваційних технологічних проектів.

Цікавий досвід Кембриджського університету Великобританії, заснованого в 1209 році, є важливим аспектом вивчення міжнародного розвитку приватної вищої освіти. Відомий своїми інноваційними програмами в галузях науки, техніки та гуманітарних наук, Кембридж спочатку був освітнім центром для релігійних навчань, теології та філософії, складаючись з окремих коледжів, які забезпечували студентів навчанням і житлом. У 20 столітті університет став важливим осередком наукових досліджень, де були досягнуті революційні відкриття у фізиці, хімії та медицині, а згодом навчальні програми розширилися на гуманітарні науки. Кембридж відомий

високою якістю викладання, активними науковими дослідженнями та здатністю швидко адаптуватися до змін у суспільстві та науковій сфері. Сьогодні це один із найпрестижніших університетів у світі, який продовжує залучати студентів і дослідників з усього світу.

Лондонська школа економіки та політичних наук, заснована у 1895 році, є важливою частиною історії освіти та науки Великої Британії. Спеціалізуючись на економіці, політології, соціології та інших суспільних науках, цей університет після Першої світової війни, з огляду на зміни в глобальній політичній та економічній ситуації, значно розширив свої навчальні програми. Відтоді були започатковані докторські та аспірантські курси з різних суспільних дисциплін. Зараз Лондонська школа економіки має міжнародну репутацію завдяки своєму значному внеску у науку, світову політику та економіку, а також є яскравим прикладом приватного вищого навчального закладу, який надає високоякісну бізнесову та економічну освіту.

Міжнародний досвід розвитку приватної вищої освіти свідчить, що ефективне управління та державна підтримка приватних закладів не лише дозволяють їм розширювати свої освітні програми та напрями досліджень і здобувати міжнародне визнання, але й сприяють обміну знаннями та кращими практиками в різних країнах. Можна налагоджувати партнерські відносини з університетами та бізнесом.

«З метою порівняння стану розвитку приватної освіти в Україні із міжнародним передовим досвідом розроблено порівняльну характеристику приватної освіти (Табл. 3.1.) (Додаток Л)» [31].

Порівняння базується на категоріях регуляторної та фіскальної державної підтримки, популярності з точки зору страхового покриття та доступності, розвиненості з точки зору інноваційних методів та технологій, а також ефективності освітніх та підприємницьких чинників.

Дослідження міжнародного досвіду розвитку приватної освіти показує, що ефективне управління та підтримка з боку держави допомагають розширювати освітні програми, забезпечувати доступ до якісної освіти,

впроваджувати інноваційні методи навчання, здійснювати успішну підприємницьку освітню діяльність, здобувати міжнародне визнання та сприяти обміну знаннями і досвідом. Однак в Україні на сьогодні показники в цій сфері є або недостатніми, або на прийнятному рівні, що вказує на необхідність розробки ефективної державної політики для розвитку приватної освіти в країні.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було вивчено впровадження державної політики реформування освітньої системи в Україні, зокрема акцентовано увагу на ключових аспектах гарантування права на освіту. Встановлено, що чинне нормативно-правове забезпечення в Україні підтримує принцип свободи вибору в освіті, забороняючи будь-яку дискримінацію, та визначає основні принципи, норми й стандарти організації та проведення освітнього процесу. Законодавство регулює структуру освітньої системи, визначає права та обов'язки учасників навчального процесу, фінансування освіти, нагляд і контроль за її якістю, а також встановлює порядок прийому до навчальних закладів, доступу до освіти, акредитації установ і програм, управління освітніми процесами, стандарти навчальних планів та інші аспекти, пов'язані з отриманням різних рівнів освіти, тим самим формуючи правову базу для освітньої діяльності в Україні.

Залишаються нерозв'язаними питання, що стосуються ефективного моніторингу якості навчального процесу та роботи приватних освітніх установ, забезпечення рівного доступу до приватної освіти, зокрема шляхом зниження вартості навчання для соціально незахищених верств населення, а також необхідність у координації та стратегічному плануванні з урахуванням реальних потреб суспільства і ринку праці. Крім того, необхідно посилити державну підтримку розвитку приватної освіти, сприяти партнерству між державними та приватними навчальними закладами для спільної реалізації освітніх проектів і програм, а також активно залучати громадськість до вирішення проблем у цій галузі.

Отже, для ефективного функціонування приватної освіти необхідно розробити стратегічну та результативну державну політику, що забезпечить створення сприятливих умов для її розвитку. Така політика повинна сприяти гармонійному співіснуванню приватних і державних навчальних установ, а

також гарантувати високу якість освітнього процесу для всіх його учасників. Такий підхід допоможе розширити освітні можливості в країні та підвищити загальний рівень освіти.

Згідно з результатами проведеного дослідження, інтегральний індекс розвитку приватної освіти в Україні становить 0,37, що свідчить про досягнення лише 37% від максимально можливого рівня. Це вказує на слабкий стан приватної освіти та негативні тенденції її розвитку, зокрема в окремих регіонах. Основні фактори, що спричиняють такий результат, можуть бути вирішені за допомогою розробки ефективної державної політики розвитку приватної освіти, оскільки функціонування цих закладів значною мірою залежить від державної підтримки в освітній та бізнесовій сферах. Це потребує більш глибокого аналізу впливу цих факторів на стан приватної освіти.

Запропонована концептуальна модель передбачає розподіл державної політики розвитку приватної освіти на два основні напрямки: освітній та підприємницький. Основними показниками ефективної реалізації цієї політики є забезпечення доступу до освітніх послуг для здобувачів, гарантування їх високої якості, прогресивність освітніх послуг згідно з запропонованою функціональною моделлю взаємодії складових системи освіти, а також легалізація і ефективна комерціалізація освітньої діяльності.

Аналіз міжнародного досвіду розвитку приватної освіти свідчить, що успішне управління та підтримка з боку держави сприяють розширенню освітніх програм, забезпеченню доступу до якісної освіти, впровадженню інноваційних методів навчання, розвитку ефективної підприємницької освітньої діяльності, здобуттю міжнародного визнання та обміну знаннями і досвідом. Проте в Україні показники в цій сфері або недостатні, або знаходяться на прийнятному рівні, що вказує на необхідність розробки дієвої державної політики для розвитку приватної освіти в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андронік О.Л. Приватні дошкільні навчальні заклади як основа соціального розвитку суспільства. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1. С. 136-139. URL:file:///C:/Users/Asus/Downloads/bnav_2019_1_29.pdf

2. Бородієнко О. В. Публічно-приватне партнерство закладів професійної освіти: практичний посібник.; за заг. ред. О. В. Бородієнко. Київ: ІПТО НАПН України, 2020.- 219 с. URL: http://surl.li/jwetb

3. Гаєвська Л., Побірченко Н., Шульга Н. Вплив глобалізації на освітню політику (міжнародний контекст). Вісник післядипломної освіти: серія «Соціальні та поведінкові науки. *Державне управління*». 2022. Вип. 19(48). С.158–182. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/19_48_2022/social/Bulletin_19_48_Social_and_behavioral_sciences_Gaievska_Pobirchenko_Shulga.pdf

4. Головні досягнення МОН у сфері європейської інтеграції у 2022 році. Міністерство освіти і науки. Офіційна сторінка. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/golovni-dosyagnennya-mon-u-sferi-yevropejskoyi-integraciyi-u-2022-roci

5. Грень Л. М. Державна політика в галузі управління сферою професійно-технічної освіти: характеристика змісту та обґрунтування напрямів. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Сер. *: Державне управління*. 2019. Т. 30 (69), № 4. – С. 47-54. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/items/99a0f6b0-6c1f-4d76-a408-cc25981c6d7e

6. Данилович-Кропивницька М., Хмелюк В.С. Підвищення конкурентоспроможності освітнього простору України через упровадження приватної освіти в Україні. *Теорія та практика державного управління* (2), с. 78-87 2021. DOI: https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/20679

7. Державна служба статистики України. Офіційна сторінка. URL: https://ukrstat.gov.ua/

8. Дідківська О. Г., Горемикіна Ю. В. Забезпечення функціонування закладів інституційного догляду та виховання дітей в умовах війни. *In: The 9 th International scientific and practical conference "Science and innovation of modern world"*(May 18-20, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 727 p. 2023. p. 576-579. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51694/1/SCIENCE-AND-INNOVATION-OF-MODERN-WORLD-18-20.05.23.pdf#page=576

9. Жук Л. В. Концептуальні засади побудови стратегій розвитку наукової і науково-технічної діяльності у закладах вищої освіти / Л. В. Жук // Modern economics. 2019. № 13. С. 117-123. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2019_13_21

10. Кабанов В.І. Публічне управління середньою освітою: досвід Китаю та США. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*, 2021 р., № 3 (73). С. 12-17. URL: https://doi.org/10.32840/1813-3401.2021.3.2

11. Клепанчук О. Ю. Міжнародний досвід фінансування дошкільних і шкільних закладів як запорука майбутнього та перспективи його впровадження в Україні. *Інтелект XXI*. 2017. № 5. С. 13-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2017_5_4

12. Ключкович Т., Козубовська І. Зарубіжний досвід дошкільного виховання. Навчально-методичне видання. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2022. 32с. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/51848

13. Локшина О.І. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія. О.І. Локшина, О.З.Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 350 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/722644/1/anotoaini-

%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8-71-72.pdf

14. Малець Д. О. Особливості впровадження американської системи навчання у приватних школах Кувейту. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (198), 2021. С. 217-222. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-198-217-222

15. Онаць О., Попович Л., Данко А. Партнерська взаємодія держави і громади в управлінні закладом освіти. 2022. с. 44-47. URL: https://lib.iitta.gov.ua/732879/1/PSP_tezy_%D0%9E%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%8C%20%D0%9E.%D0%9C_%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%9B._%D0%94%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90..pdf

16. Пагутяк Ю. М. Приватні школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. Наука майбутнього : збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Мукачево : МДУ. Вип. 1(1). 2018. С. 178-182. URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2233

17. Полінкевич О. Критерії оцінювання якості бізнес-освіти у підприємницьких системах в умовах війни. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*, 2022. 1(3). https://doi.org/10.56197/2786-5827/2022-1-3-7

18. Про затвердження Положення «Про Міністерство освіти і науки України». Постанова КМУ № 630 від 16 жовтня 2014 р. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text

19. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Постанова КМУ № 636 від 10 липня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-%D0%BF#Text

20. Про міністерство. Департаменти, управління, відділи та сектори. Міністерство освіти і науки. Офіційна сторінка.

21. Про міністерство. Директорати. Міністерство освіти і науки. Офіційна сторінка. URL: https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/direktorati

22. Про міністерство. Дорадчі органи. Міністерство освіти і науки. Офіційна сторінка. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/doradchi-organi

23. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, с. 380. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

24. Про утворення Державної служби якості освіти України. Постанова КМУ № 947 від 6 грудня 2017 р. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2017-%D0%BF#Text

25. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 761). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82_%D0%BD_%D0%B2.pdf

26. Пршесмицька Н. О., Лалак Н. В. Приватні школи: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. С. 197-199. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8500/1/The_use_of_training_technologies_in_the_process_of_training_future_educators.pdf

27. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: https://registry.edbo.gov.ua/university/5722/

28. Сизон В. Г. Зарубіжний досвід управління освітою на місцевому рівні. *Експерт*. № 4 (6). 2019. С. 209-219. URL: https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-4(6)-209-219

29. Хайдарі Н. Виховний феномен приватних шкіл-пансіонів Великобританії. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Випуск 56, 2017. С. 221-230. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/56/28.pdf

30. Хайдарі Н. І. Коледж ітон (eton college) як одна з найвідоміших елітних приватних шкіл-пансіонів Великої Британії. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 73(2). С. 47-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_73%282%29__11

31. Хмелюк В. С. Формування державної політики з розвитку приватної освіти в Україні. Кваліфікаційна наук.пр. на правах рукопису. Національний університет «Львівська політехніка». м. Львів, 2023.

32. Яременко Н. В. Розвиток приватного дошкільного виховання в сучасній Англії та Україні. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. 2012. Вип. 41. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/publ/REF-0000397881

33. Cao L., Kusakabe T.A. A comparative study on the supply of applied human resources for regional labour market needs in China's private higher education *Industry and Higher Education*, 36(6), pp. 870–881. 2022. URL: https://doi.org/10.1177/09504222221081670

34. Guo Y., Chen Q., Zhai S., Pei, C. Does private tutoring improve student learning in China? Evidence from the China Education Panel Survey Asia and the *Pacific Policy Studies*, 7(3), pp. 322–343. 2020. URL: https://doi.org/10.1002/app5.310

35. Liu L. Opportunities and Challenges for Private Education in China: A Review of the Latest Policy Revisions ECNU *Review of Education*, 6(1), pp. 141–154. 2023. URL: https://doi.org/10.1177/20965311221120829

36. Nikolai R., Wrase M., Kann, C., Criblez, L. The impact of regulations in education- A comparison: The legal framework and financing of private schools in Germany, Austria and Switzerland | Wirkungen von Bildungsregulierung im Vergleich: Rahmenbedingungen und Finanzierung von Privatschulen in

Deutschland, Österreich und der Schweiz. Zeitschrift fur Rechtssoziologie, 38(2), pp. 272–303. 2019. URL: https://doi.org/10.1515/zfrs-2018-0019

37. Park H., Lim Y. Student participation in private supplementary education: A comparative analysis of Japan, Korea, Shanghai, and the USA. Chinese *Journal of Sociology*, 6(2), pp. 239–256. 2020. URL: https://doi.org/10.1177/2057150X20916

38. Ren Y., Ren X. The effect of the promotion of private education on the firms' values in education industry: Evidence from China. *Finance Research Letters*, 54, 103786. 2023. URL: https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.103786

39. Schuster J., Kolleck N. Education in Times of Global Crisis: How Private Actors in Germany Gain Power through Twitter | Educação em tempos de crise global: Como atores privados na Alemanha ganham poder por meio do Twitter. *Education Policy Analysis Archives*, 29, 161. 2021. URL: https://doi.org/10.14507/epaa.29.6741

40. Teyssier R. The organizational and electoral determinants of the provincial funding of private education in Canada: A quantile regression analysis. *Canadian Journal of Political Science*, 44(4), pp. 829–857. 2011. URL: https://doi.org/10.1017/S0008423911000771

41. Wei X., Zeng J. A survey on the care and education leadership of private kindergarten directors in China: From the perspective of the post epidemic era International Journal of Innovative *Research and Scientific Studies*, 6(3), pp. 656–666. 2023. URL: https://doi.org/10.53894/ijirss.v6i3.1728

42. Yamada R. Impact of higher education policy on private universities in Japan: Analysis of governance and educational reform through survey responses. *Higher Education Forum*, 15, pp. 19–37. 2018. URL: http://surl.li/koywe